

**Орхон аймгийн
хөгжлийн цогц бодлого**

(2009– 2021 он)

ЭРДЭНЭТ ХОТ

2009 он.

ГАРЧИГ

ОРШИЛ	3
--------------------	----------

АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН БАЙДАЛ, ДАВУУ БОЛОН СУЛ ТАЛУУД.....

4

Аймгийн хөгжлийн өнөөгийн байдал.....	4
Аймгийн хөгжлийн давуу сул талууд.....	13

АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН АЛСЫН ХАРАА, ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛҮҮД.....

14

Аймгийн хөгжлийн алсын хараа.....	14
Аймгийн хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлүүд.....	14

НЭГ. ХҮН ХИЙГЭЭД НИЙГМИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО.....

14

1.1. Хүн ам зүйн, нийгмийн хамгааллын бодлого.....	15
1.2. Эрүүл мэндийн хөгжлийн бодлого.....	16
1.3. Боловсрол, соёлын хөгжлийн бодлого.....	17

ХОЁР. ОРХОН АЙМГИЙН ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТ, ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО.....

18

2.1. Макро эдийн засгийн бодлого.....	18
2.2. Эдийн засгийн бодит салбарын бодлого.....	19
2.2.1. Аж үйлдвэрийн хөгжлийн бодлого.....	19
2.2.2. Хөдөө аж ахуйн хөгжлийн бодлого.....	21
2.2.3. Аялал жуулчлалын салбарын бодлого.....	22

ГУРАВ. ХОТ ТӨЛӨВЛӨЛТ ДЭД БҮТЦИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

..23

3.1. Газрын харилцаа төлөвлөлтийн бодлого.....	23
3.2. Дэд бүтэцийн хөгжлийн бодлого.....	23
3.3. Хот байгуулалтын хөгжлийн бодлого.....	25

ДӨРӨВ. БАЙГАЛ ОРЧНЫ БОДЛОГО.....

27

ТАВ. НУТГИЙН УДИРДЛАГА, ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН ОРОЛЦООГ ХАНГАХ БОДЛОГО.....

29

ЗУРГАА. ХҮРЭХ ГОЛ ҮР ДҮН, ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХАНГАХ МЕХАНИЗМ.....

.30

ОРШИЛ

1. Орхон аймгийн хөгжлийн цогц бодлого (2009-2021 он)-г манай орны эрдэмтэд, улс төрчид, иргэдийн өргөн оролцоотойгоор боловсруулан УИХ-ын 2008 оны 12 дугаар тогтоолоор батлагдсан “Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтод суурилсан Үндэсний хөгжлийн цогц бодлого (2007-2021 он)”-д тулгуурлан боловсруулав.

2. “Орхон аймгийн хөгжлийн цогц бодлого (2009-2021 он)”-д:

- (1) “Монгол Улсын бүсчилсэн хөгжлийн үзэл баримтлал”
- (2) “Бүсүүдийн хөгжлийн дунд хугацааны стратеги (2010 он хүртэл)”
- (3) “Монгол Улсын Хангайн бүсийн хөгжлийн хөтөлбөр (2015 он хүртэл)”
- (4) Монгол Улсын хөгжлийн бодлогын бусад баримт бичгүүдийн үзэл санаа, хэрэгжилтийн явц, үр дүн, залгамж чанар тусгалаа олсон.

3. “Орхон аймгийн хөгжлийн цогц бодлого (2009-2021 он)”-д:

- (1) “Эрдэнэт хотын 2020 он хүртэлх хөгжлийн хөгжлийн стратеги”
- (2) “Гэр хорооллыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх хөгжлийн хөтөлбөр”
- (3) “Орхон аймагт барилгын салбарыг 2020 он хүртэл хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөө”
- (4) “Орхон аймгийн мэдээлэл, холбооны салбарыг хөгжүүлэх хөтөлбөр/2009-2015 он”
- (5) “Орхон аймагт байгаль орчныг хамгаалах, байгалийн баялгийг зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх талаар 2010 он хүртэл хэрэгжүүлэх мастер төлөвлөгөө”
- (6) “Мал аж ахуйг эрчимжүүлэн хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр/2005-2015 он”
- (7) “Ногоон хувьсгал дэд хөтөлбөр”
- (8) “Газар тариаланг хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөр /2008-2012 он”
- (9) “Атрын гурав дахь аян(газар тариалангийн хөгжлийн дэд хөтөлбөр)/2008-2010 он”
- (10) “Аймгийн боловсролын салбарыг хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөө /2009-2015 он”
- (11) “Нийгмийн эрүүл мэндийг сайжруулах талаар баримтлах бодлого/2009-2012 он”

(12) “Орхон аймгийн онцлогт нийцсэн Мянганы хөгжлийн зорилтууд /2009-2015 он/”

(13) Аймгийн “Тогтвортой хөгжлийн хөтөлбөр”

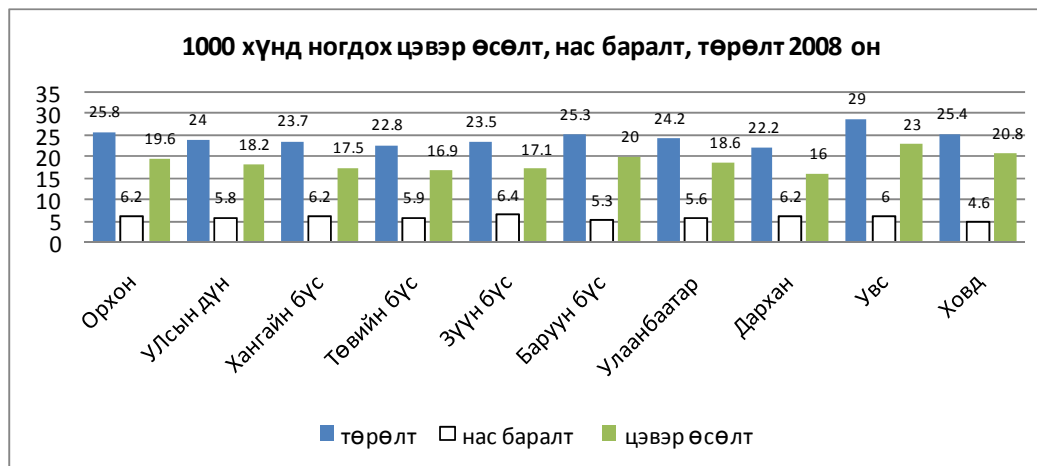
(14) “Эрүүл хот” хөтөлбөр/2009-2021/ зэрэг аймгийн хэмжээний хөгжлийн бодлогын баримт бичгүүдийн үзэл санаа, хэрэгжилтийн явц, үр дүн, залгамж чанарыг тус тус хамрууллаа.

4. Орхон аймгийн урт хугацааны хөгжлийн стратегийн зорилтууд, хүрэх үр дүнг 2009-2015 он, 2016-2021 он гэсэн үндсэн хоёр үе шатаар тусгав.

АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН БАЙДАЛ, ДАВУУ БОЛОН СУЛ ТАЛУУД

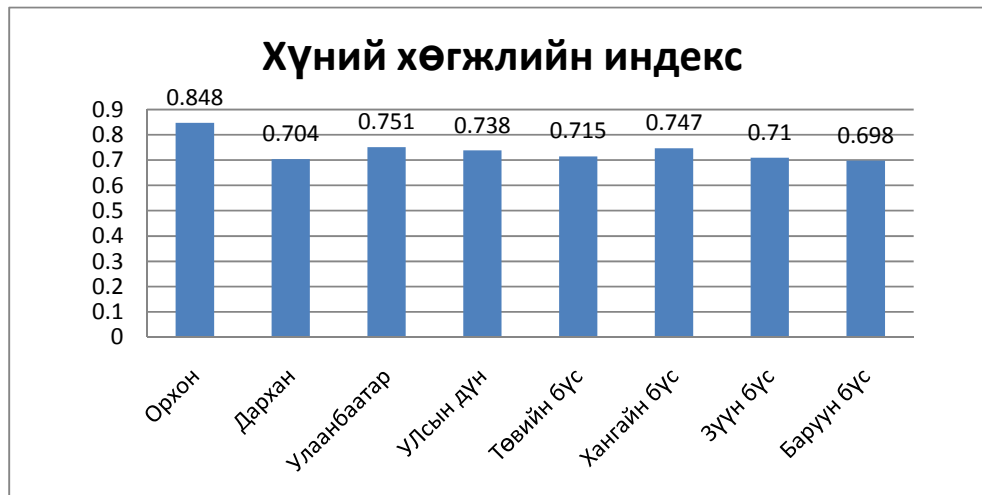
1) Нийгмийн хөгжил. Орхон аймагт Монгол улсын хүн амын 3.4 хувь, Хангайн бүсийн хүн амын 16 орчим хувь буюу 89.9 мянган хүн оршин сууж, 2 сум, 22 багт 23,7 мянган өрх амьдарч байна. Аймгийн 1000 хүнд ногдох төрөлт, нас баралт, цэвэр өсөлтийн хэмжээг улсын дундажтай үзүүлэлттэй харьцуулахад 0,4-1,8 функтээр өндөр /Зураг1/ байна..

Зураг 1.

Хүн амын дундаж наслалт 67.1 харин хүний хөгжлийн индексийн 0.848 нь улсын дундажаас 0,119 –аар өндөр /Зураг2/ байна.

Зураг 2.

Хүүхэд эрүүл аюулгүй орчинд өсч торинох, сурч боловсрох таатай орчин бүрдүүлэхэд гэр бүлийн гүйцэтгэх үүргийг дээшлүүлэн шаардлагатай.

Ажилгүйдэл, ядуурал. Хангайн бүсэд хөдөлмөр эрхэлж буй 249.4 мян.хүний 13.8 хувь буюу 34.4 мян.хүн Орхон аймагт ажиллаж байгаа бөгөөд хүн амын 38.3 хувийг эдийн засгийн идэвхитэй хүн ам эзэлж байна. Ажилгүйдлийн түвшин 2008 оныг 2005 онтой харьцуулбал 0.6 хувиар /Зураг 3./ өсч ажилгүйчүүдийн тоо 1755 болсны 26.9% дээд, 10.9% тусгай дунд, 7.4 хувийг бага боловсролтой хүмүүс эзэлж байна.

Зураг 3.

Ажилгүйдлийн түвшин улсын дундажаас 1.8 дахин өндөр байна. Аймгийн нийт хүн амын 32.3 хувь буюу 8674 өрхийн 29030 хүн амьжиргааны баталгаажих түвшнээс доогуур орлоготой ядуу амьдарч байна. Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулахад чиглэсэн олон арга хэмжээ авч хэрэгжүүлж байгаа хэдий ч ядуурал дорвитой буурахгүй байгаа нь зүй ёсоор анхаарал татаж байгаа юм.

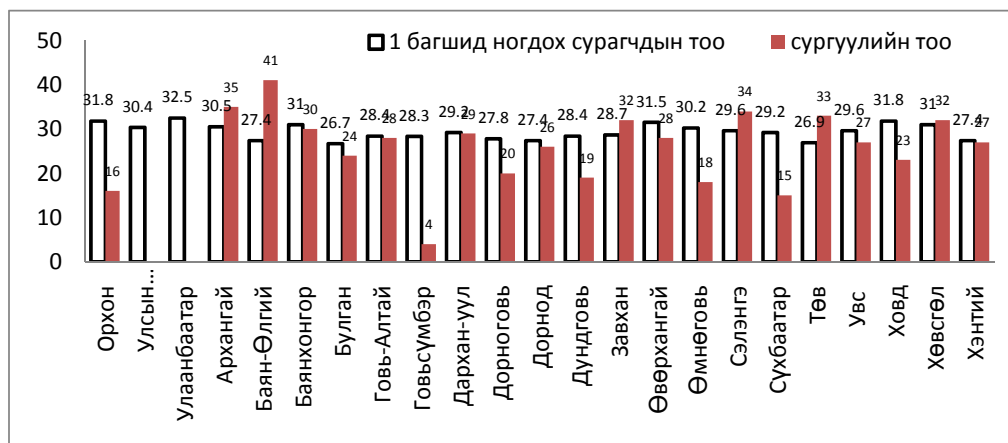
Хүнийг бүх талаар хөгжүүлэх, хүн амын ялангуяа эх нялхсын өвчлөл, нас баралтыг бууруулах, хүн амын наслалт, ажиллах чадварыг уртасгах, хүн амаа өсгөх бодлогыг хэрэгжүүлэхдээ эдийн засаг, нийгэм сэтгэл зүйн олон

талт арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх, нийгэм, эдийн засгийн төлөвлөлттэй уялдуулан халамжийн үйлчилгээг оновчтой тогтоох, үр ашгийг нь дээшлүүлэх, хөдөлмөрийн зах зээлийн эрэлт нийлүүлэлтийг тэнцвэржүүлэн хөгжүүлэх зорилт тавигдаж байна.

Боловсрол, соёл. 2008-2009 оны хичээлийн жилд 21 цэцэрлэгт 4102 хүүхэд хамрагдаж, сургуулийн өмнөх хамран сургалт 80,0 хувь, ерөнхий боловсролын сургуулийн 6-14 насны хүүхдийн хамран сургалт 99.0 хувьтай байна. Өнгөрсөн хичээлийн жилд 7764 хүүхэд бага, 8356 хүүхэд суурь, 3554 хүүхэд бүрэн дунд боловсрол эзэмшиж 99.4 хувь нь стандартын шаардлага хангажээ. Аймгийн хэмжээнд бичиг үсгийн сургалтанд 153, суурь боловсрол олгох сургалтанд 235 албан бус боловсролын дүйцсэн хөтөлбөрийн сургалтанд нийт 388, мэргэжлийн чиг баримжаа, хөдөлмөрийн дадал, ур чадвар олгох сургалтанд 1975 хүнийг хамрууллаа.

2007-2008 оны хичээлийн жилд ЕБС-д суралцагсдын тоог 2008-2009 оныхтой харьцуулахад 465 хүүхдээр буюу 2.3 хувиар буурсан бөгөөд 16 сургуулийн 619 бүлэгт 19674 хүүхэд суралцаж байгаагийн 9945 нь буюу 50.5 хувь нь эмэгтэй, 743 нь хөгжлийн бэрхшээлтэй хүүхэд байна. Дотуур байранд 187 хүүхэд амьдарч, нэг багшид ногдох сурагчдын тоо 31,8 байгаа нь улсын дундажаас илүү /Зураг4./ байна.

Зураг 4.

Дээд сургууль, коллеж, мэргэжлийн сургалт үйлдвэрлэлийн төвүүдэд 2008-2009 оны хичээлийн жилд 3134 оюутан суралцаж, 727 оюутан шинээр элсэж, 494 оюутан төгссөн байгаа нь өмнөх жилээс 38-аар илүү, шинээр элсэгчдийн тоо 205 хүнээр цөөн байна.

Соёл урлагийн 7 байгууллага үйл ажиллагаагаа явуулж, 159 ажилтан, албан хаагч ажиллаж, соёл, урлагийн үйлчилгээг ард иргэдэд хүргэж байна.

Боловсрол, соёлын байгууллагуудын материаллаг баазыг сайжруулан /сургуулийн тоог нэмэгдүүлэх/, багш, соёлын ажилтнуудыг давтан сургах ажлыг сайжруулах, удирдлага, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгох, цалин урамшууллыг нэмэгдүүлэх шаардлагатай.

Нийгэм-эдийн засгийн эрчимтэй хөгжлийн эрэлт шаардлагад нийцсэн бие бялдрын боловсролтой, оюунжсан бүтээлч, чадамжтай хүний нөөцийг бий болгох чиглэлээр бүх нийтийн боловсролын тогтолцоог хөгжүүлэх зорилт тавигдаж байна.

Эрүүл мэнд. Орхон аймагт 2008 оны байдлаар нэгдсэн эмнэлэг 1, сумын эмнэлэг 1, өрхийн эмнэлэг 13, хувийн хэвшлийн эмнэлэг 42, 36 эмийн сан, их эмч 252, дунд мэргэжилтэн 489 ажиллаж хүн амд эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээ үзүүлж, 10000 хүн амд 28 их эмч, 54 дунд мэргэжилтэн, 48 ор, нэг их эмчид 321 хүн ногдож, их эмчээр бүрэн хангагдсан байна. Аймагт 0-1 насны нялхасын эндэгдэл 17,8 промилль /улсынх 19,6/, 0-5 насны хүүхдийн эндэгдэл 18,3 промилль /улсынх 23,6/, эхийн эндэгдэл 0 промилль /улсынх 48,8 промилль/, ор хоног ашиглалт 84,7 хувь, дундаж ор хоног 8,2, 0-3 сартай жирэмсний хяналт 84,9 хувь /улсынх 83,5 хувь/, халдварт өвчин 160,0 промилль /улсынх 118,8 промилль/ байна. "ДОХ/БЗДХ-ын сайн дурын зөвөлгөө, шинжилгээ өгөх төв", Сүрьеэгийн диспансер"-ийг нэг цэгийн үйлчилгээний хэлбэрээр зохион байгуулж ажилласнаар сүрьеэ өвчлөл буурч, иргэдэд үзүүлэх тусламж үйлчилгээний чанар сайжирчээ.

Аймгийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын үзүүлж буй үйлчилгээ, эмчилгээ-оношлогооны чанар, тоног төхөөрөмжийн хангамж хүрэлцээ сайжирч байгаа хэдий ч санхүүгийн чадавхи хязгаарлагдмал, сум болон өрхийн эмнэлгийн үйлчилгээний чанар хүртээмж жигд бус байна. Амьдралын буруу дадал хэвшлээс үүдэлтэй зүрх судас, хавдар, хоол боловсруулах эрхтэн системийн өвчлөл нь хүн амын өвчлөл, нас баралтын тэргүүлэх шалтгаан болж байна

Эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг хүн амд тэгш хүртээмжтэй, чанартай үзүүлэн, орчин үеийн дэвшилтэт техник, технологийг нэвтрүүлж, эмчилгээ оношлогооны чанарыг сайжруулснаар өвчлөл, эндэгдлийг бууруулах зорилт тавьж хүн амын эрүүл, урт наслах нөхцлийг бүрдүүлнэ

Нийгмийн халамж анхаарал. Аймгийн хэмжээнд нийгмийн даатгалд 882 аж ахуйн нэгж, байгууллагын 20822 хүн, сайн дурын даатгалд 1826 иргэн эрүүл мэндийн даатгалд нийт хүн амын 78.0 хувь нь хамрагдаж байна.

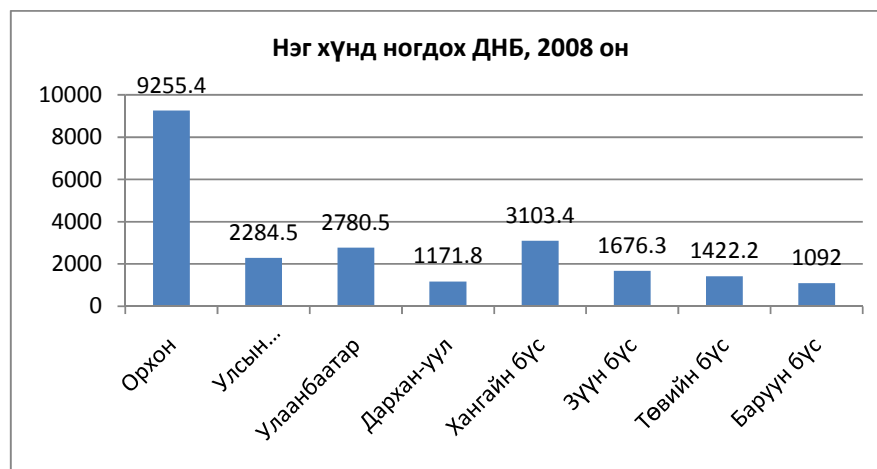
2) Эдийн засгийн хөгжлийн өнөөгийн байдал. Орхон аймгийн ДНБ 2007 оны байдлаар оны үнээр 918.6 тэрбум.төг байсан бол 2008 онд 1195.7 тэрбум.төг болж 30.0 хувиар өсчээ. Орхон аймаг Монгол улсын ДНБ-ний 19.5 хувийг, Хангайн бүсийн ДНБ-ний 68.7 хувийг (Зураг 5) үйлдвэрлэж байна.

Зураг 5.

Орхон аймгийн нэг хүнд ногдох ДНБ оны үнээр 2008 онд 9255.4 мян.төг болж 2007 оноос 12 хувиар өсөж, улсын дүнгээс 4.0 дахин, Улаанбаатараас 3.3 дахин, Дархан-Уул аймгаас 7.9 дахин, Хангайн бүсээс 3.0 дахин, Зүүн бүсээс 5.5 дахин, Төвийн бүсээс 6,5 дахин, Баруун бүсээс 8.5 дахин их (Зураг 6) байна.

Зураг 6.

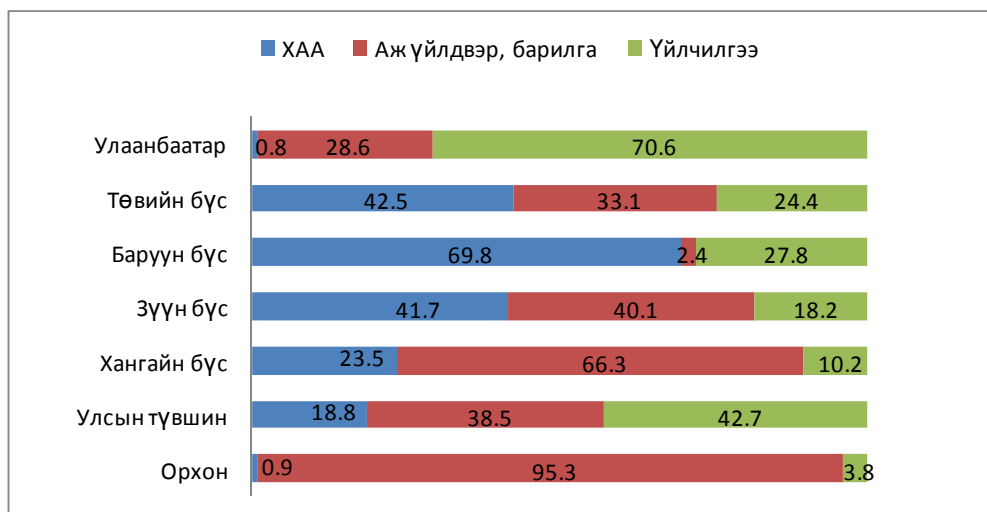
Орхон аймгийн ДНБ-д салбаруудын эзлэх хувийг авч үзвэл, 2005 оны байдлаар хөдөө аж ахуй 1.4, аж үйлдвэр, барилга 93.5, үйлчилгээний салбар 5.1 хувийг тус тус эзэлж байсан бол 2008 онд хөдөө аж ахуй 0.9, аж үйлдвэр, барилга 95.4, үйлчилгээний салбар 3.8 хувийг (Зураг 7) эзлэх болжээ. Улсын хөдөө аж ахуйн салбарын 0.9 хувийг, аж үйлдвэр барилгын салбарын 48.3 хувийг, үйлчилгээний салбарын 1.7 хувийг эзлэж байна.

Зураг 7.

Орхон аймгийн ДНБ-ий салбарын бүтцийг улсын болон бус, бусад аймгуудтай харьцуулбал хөдөө аж ахуй, үйлчилгээ бага хувийг эзлэж, аж үйлдвэр, барилгын салбар илүү давамгайлж (Зураг 8) байна.

Зураг 8.

Орхон аймгийн төсвийн орлого 2008 онд 30856.7 сая.төгрөг, төсвийн зарлага 31043.6 сая.төгрөг болж өмнөх оныхоос 26,2-26.3 хувиар өсч, улсаас татаас авахгүй өөрийгөө бие даан санхүүжүүлж байна.

“Эрдэнэт” үйлдвэрлэл технологийн паркийг байгуулж, ашигт малтмал олборлох, боловсруулах, малын гаралтай түүхий эдийг боловсруулж эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх, хүнсний ногоо, сүү, цагаан идээ боловсруулах, барилгын материалын үйлдвэрлэл, электроникийн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх замаар аж үйлдвэрийн салбарт өндөр өсөлтийг бий болгох, бэлчээрийн мал аж ахуйгаас эрчимжсэн фермерийн аж ахуй, усалгаатай газар тариаланг эрчимтэй хөгжүүлэх чиглэлийг баримтлах шаардлагатай.

Аж үйлдвэр. Жижиг, дунд үйлдвэрлэл, үйлчилгээ эрчимтэй хөгжиж, байгалийн баялагтаа түшиглэсэн барилгын материалын үйлдвэрлэл дахин сэргэж

байна. Монгол Улсын хэмжээнд томд тооцогдох Эрдмин ХХК, Эрдэнэт хивс ХК, Хөхган ХХК, Шимтехнолоджи ХХК, Ора метал ХХК, “Металл Интустрал” ХХК, “Орхон хийц” ХХК, “Монгема” ХХК, “Эрдэнэт прогресс” ХХК зэрэг боловсруулах үйлдвэрүүд үйл ажиллагаа явуулж байна.

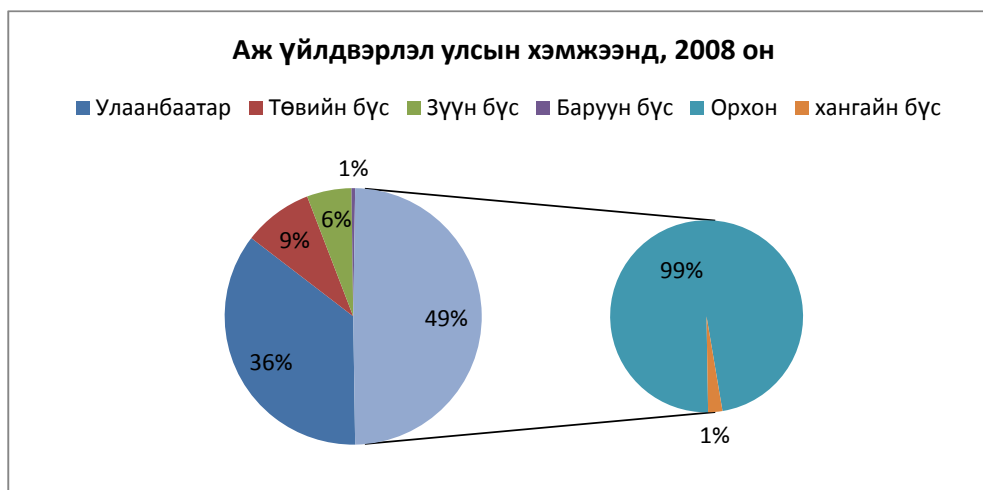
Аж үйлдвэрийн салбарын бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл 2008 онд 1084.2 тэрбум төгрөгт хүрсэн нь 2007 оныхоос 10.6 хувиар, үүний дотор уул уурхай, олборлох аж үйлдвэрийн салбарт 6.3%-иар, боловсруулах аж үйлдвэрийн салбарт 38.0%-иар буурч, цахилгаан, дулааны үйлдвэрлэлийн салбарт 29.3%-иар өсч, нийт бүтээгдэхүүний 88.9 хувийг уул уурхайн олборлох салбарт, 10.1 хувийг боловсруулах салбарт, 1.0 хувийг цахилгаан, дулааны эрчим хүч үйлдвэрлэлийн салбарт үйлдвэрлэжээ.

Нэр төрлөөр нь авч үзвэл ган бөмбөлөг, архи, ундаа, ариун цэврийн цаас, молибдений исэл, хөшиг, барилгын модон хаалга цонх, хайрга зэрэг бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлт буурсан байна.

Шинээр байгуулах үйлдвэрүүдийн нөөц, зах зээлийн боломжийг авч үзвэл **Эрдэнэт хотод** цэвэр, бохир усны нэгдсэн систем байгуулах, Эрдэнэт үйлдвэр технологийн паркийг түшиглэсэн үйлдвэрлэлүүд, Эрдэнэт ХХК-ний импортыг орлох бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэл, төмөр хийцийн үйлдвэрлэл, хуурай сүүний үйлдвэр, хүлэмжийн аж ахуй, тэжээлийн үйлдвэр, сүү, махны эрчимжсэн мал аж ахуй, хаягдал боловсруулах үйлдвэр, **Жаргалант суманд**, хүнсний ногоо боловсруулах үйлдвэр, хүлэмж, хүнсний ногоо, үр, зоорийн аж ахуйнууд болон хүнсний ногооны агротехникийн парк байгуулах, шуудайны үйлдвэр, гурилын үйлдвэрлэл байгуулах зэрэг нь Орхон аймгийн хөгжлийг дунд болон урт хугацаанд түргэсгэх боломжтой юм.

Аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн борлуулалтын орлого 2008 оны байдлаар 1134.9 тэрбум.төгрөгт хүрсэн нь, Хангайн бүсийн аж үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн борлуулалтын 98.8 хувь, улсын 48.3 хувийг (Зураг 9) эзэлж байна.

Зураг 9.

Үйлчилгээний салбар. Аймгийн ДНБ-ний 3.8 хувийг үйлчилгээний салбарт үйлдвэрлэж байна. Сүүлийн жилүүдэд бөөний болон жижиглэн худалдаа, гэр ахуйн барааны засварлах үйлчилгээ, тээвэр, агуулахын аж ахуй, холбоо, санхүүгийн

гүйлгээ хийх үйл ажиллагаа, үл хөдлөх хөрөнгө, түрээс, бизнесийн бусад үйл ажиллганы салбарт өсөлт гарч байна.

Зочид буудал, дэн буудлын үйлчилгээ эрхэлдэг аж ахуйн нэгжүүд нь 200 хүн нэг дор хүлээн авах хүчин чадал бүхий ресторан, 50-80 хүний хурлын танхим, интернет, бизнес үйлчилгээ үзүүлэх төв, саун массаж, гоо сайхны үйлчилгээ, караоке, билльярд, фитнес заал зэрэг зочдын амралт, чөлөөт цагаа өнгөрүүлэх чиглэлээр нэмэлт үйлчилгээ үзүүлж байна.

Үйлчилгээний салбар өргөжин хөгжиж байгаа хэдий ч үйлчилгээний чанар, хүртээмж шаардлагын түвшинд хүрээгүй, үйлчилгээний үнэ өндөр хэвээр байна. **Үүнтэй уялдан үйлчилгээний салбарт гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх, үйлчилгээний соёл, стандарт хангалт, ажиллах орчин нөхцлийг сайжруулах шаардлагатай байна.**

Хөдөө аж ахуй. Хөдөө аж ахуйн нийт бүтээгдэхүүнд газар тариалан хөгжүүлэх боломж багатай ч дэд бүтэц илүү хөгжсөн, шинжлэх ухааны байгууллага, аж ахуйн нэгжтэй хамтран ажиллах боломж илүү байдгаараа давуутай юм. Мал, түүхий эдийг хангайн бүс, баруун бүсийн аймгуудаас хангах боломжтой.

Орхон аймгийн хэмжээнд өнөөдрийн байдлаар 30 гаруй аж ахуй нэгж, 1,3 мянга гаруй өрх 5.6 мянган га орчим эргэлтийн талбайд тариалангийн үйл ажиллагаа эрхэлж байна. Атрын III аяны /2008 онд/ жил 5134,9 тн үр тариа, 5670,1 тн төмс, 4220,8 тн хүнсний ногоо хураасан байна. Аймгийн эдийн засагт мал аж ахуйн үйлдвэрлэл бага хувийг эзэлдэг хэдий ч нийт малын тоо 2008 оны эцсийн байдлаар 269.9 мянгад хүрч 87.1 мянган төл бойжуулсан байна. Аймагт 21 үүлдэр, омог, хэвшлийн 9 мянган толгой малыг үржлийн сайжруулагчаар ашиглаж байгаа нь нийт малын 4 орчим хувийг эзлэж байна. Мал эмнэлэг, үржлийн үйлчилгээний хувийн хэвшлийн 8 нэгж үйл ажиллагаа явуулж байгаагаас 6 нь зөвхөн мал эмнэлгийн эмийн сангийн, 2 нь мал эмнэлэг, үржлийн ажил үйлчилгээг эрхлэн явуулж байна. Сүүлийн жилүүдэд боом, цусан халдварт, дуут, галзуу зэрэг байгалийн голомтод халдварт өвчнүүд нэмэгдэх хандлагатай байна.

Газрын нэгдмэл сангийн тайлангаар бэлчээрийн талбай 51140 га, хадлан 1400 га байна. Нэг хонин толгойд 0.10 га бэлчээр ногдож байгаагаас үзэхэд бэлчээрийн өвс, ургамлын хэнзлэлтийг оруулан тооцоход бэлчээрийн даац 11,5 дахин хэтэрч, жилд дунджаар 600 гаруй өрхийн 180.0 гаруй мянган толгой малыг өөр аймаг сумдын нутагт өвөлжүүлж, хаваржуулж байгаас хот орчмын бүсэд цөөн тооны мал бүхий эрчимжсэн суурин мал аж ахуйн үйлдвэрлэлийг түлхүү хөгжүүлэх явдал зайлшгүй шаардагдаж байна.

Жилд дундажаар 9000-10000 тн хадлан бэлтгэж байгаа нь хэрэгцээний 20 хувийг хангаж байна.

Хүн амын мах, махан бүтээгдэхүүний хэрэгцээний 25.7 гаруй, сүү сүүн бүтээгдэхүүний хэрэгцээний 6.5 орчим, гурилын 9.5 гаруй хувийг, хүнсний ногооны хэрэгцээний 71,1 хувийг, төмсний хэрэгцээг өөрийн үйлдвэрлэлээр хангаж байна.

Малчдын хөдөлмөр зохион байгуулалтын оновчтой хэлбэр болох хоршоо, фермерийн аж ахуйг хөгжүүлэх эрх зүйн орчин бүрдэж байгаа ч түүний хэрэгжилтийн явц удаан, малчдын хөрөнгө хүч, хөдөлмөр тархай, аж ахуйг удирдах арга барил дутагдалтай хэвээр байна. Мал аж ахуйд үржлийн ажлыг гардан

хэрэгжүүлэх мэргэжлийн үйлчилгээ дутагдаж, малчид малын чанар үржлийн ажлын үр нөлөөг дутуу үнэлэх болсон нь малын үүлдэр угсааг сайжруулах, ашиг шимийг нь нэмэгдүүлэхэд сөрөг нөлөө үзүүлж байна.

Орхон аймгийн хөдөө аж ахуйг бүсчилэн хөгжүүлэх бодлогыг Жаргалант суманд хэрэгжүүлэн хөдөө аж ахуйн салбарыг тус суманд тэргүүлэх чиглэл болгон услалтын системийг улам өргөжүүлэх, талбайн хэмжээг нэмэгдүүлэх, га-гийн ургацыг өсгөх замаар газар тариалангийн үйлдвэрлэлийг эрчимтэй хөгжүүлэх, төмс, хүнсний ногоо, жимс, жимсгэний суулгац үйлдвэрлэл, хамгаалагдсан хөрсний ногоо, жимсний аж ахуй, зоорийн аж ахуй, өрхийн тариалан, тэжээлийн үйлдвэрлэл хөгжүүлэх зорилт тавигдаж байна

Аялал жуулчлал. Эрдэнэт үйлдвэр ХХК, Баян-Өндөр уул, Эрдэнэт овоо, Бурханы сэрэг дүр, “Сэлэнгэ”, Тайхар, “Олимп” зэрэг амралтууд, цанын бааз, олон улсын төмөр замын болон Хөвсгөл чиглэлийн аялал жуулчлалын авто замын тэнхлэг дайран өнгөрдөг зэрэг нь түүх, соёлын аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх томоохон нөөцийг бүрдүүлж байгаа юм. Нийт нутаг дэвсгэрийн 1,6 хувь нь орон нутгийн тусгай хамгаалалттай газар нутагт хамрагддаг. Бүсийн хэмжээнд аялал жуулчдын дамжин өнгөрөх гол төв болдог. Гэвч жуулчид хүлээн авах шаардлага хангасан зочид буудал, жуулчны бааз, зоогийн газар, үзвэрийн газрууд хангалтгүй, үйлчилгээний чанар, нэр төрөл, мэргэжилтэй боловсон хүчний хүрэлцээ, жуулчин хүлээн авах даац, сурталчилгаа дутмаг байгаа нь аялал жуулчлал хурдацтай хөгжихөд саад болж байна.

Аймагт аялал жуулчлалыг 1) Байгаль экологийн аялал жуулчлал, 2) Дамжин өнгөрөх тур аялал жуулчлал, 3) Өвлийн улирлын аялал жуулчлал гэсэн хэд хэдэн чиглэлээр хөгжүүлэх зорилт, боломж байна

Дэд бүтэц. Орхон аймаг цахилгаан эрчим хүчний найдвартай эх үүсвэрт холбогдсон, төмөр болон авто замаар Улаанбаатар болон бусад томоохон хотууд улмаар ОХУ, БНХАУ-тай холбогдсон, өндөр хурдны шилэн кабель, интернет, суурин болон үүрэн телефоны үйлчилгээ бүрэн нэвтэрсэн дэд бүтэц харьцангуй сайн хөгжсөн аймаг юм.

Эрдэнэт хот нь нийслэл Улаанбаатар хотоос авто замаар 420 км, төмөр замаар 426 км зайд алслагдсан, хөрш аймгуудтай асфальтан замаар холбогдсон төмөр замын баруун зүгт чиглэсэн эцсийн терминал юм. Аймагт тусгайлан зассан 190 км авто зам байгаагаас 54 км нь хатуу хучилттай, 135 нь сайжруулсан шороон зам бөгөөд хотын төвөөс бусад хэсэгт замын байгууламж зогсоол байхгүй байна. Сүүлийн жилүүдэд хүн амын өсөлт нэмэгдэж Эрдэнэт хот хүрээгээ тэлж, захын хорооллуудад авто замын сүлжээ хангалтгүй байна. Хот хоорондын зам Эрдэнэт хот дундуур дайран гарч байгаа нь байнгын ажиллагаатай “Эрдэнэт үйлдвэр”-ийн ажилчдын тээвэр, 10 гаруй мянган тээврийн хэрэгсэлтэй хотын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахад сөргөөр нөлөөлж байгаа тул хот хоорондын замыг сууршлын бүсээс тойруулж барьж байгуулах ажлыг төлөвлөн шийдвэрлэх шаардлагатай. Зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийг аж ахуйн нэгжид тулгуурлан хувийн тээврийн хэрэгслээр гүйцэтгэж байгаа хэдий ч зорчигчдын ая тухтай зорчих нөхцөл, ачаа тээврийн найдвартай байдлыг хангах, зам тээврийн осол гэмтлээс хамгаалах

аюулгүй тээврийг бий болгох асуудлыг шийдвэрлэх, улс орны гадаад харилцаа аялал жуулчлал хөгжиж байгаа болон цагийн үнэлэмж нэмэгдсэн өнөөгийн нөхцөлд агаарын тээврийг сэргээн хөгжүүлэх, эдийн засгийн үр ашигтай байгаль орчинд хор хөнөөл багатай тээврийг дэмжих, шинэ үр ашиг өгөх техник технологийг нэвтрүүлэх шаардлагатай байна.

Аймгийн 2 сум төвийн цахилгаан эрчим хүчний системд холбогдсон, Баян-өндөр сум төвлөрсөн ус, дулааны хангамжтай, Жаргалант сум нам даралтын системтэй байна. Хүн амын нягтрал, үйлдвэрлэл үйлчилгээний хөгжил, хотын суурьшлын бүс нэмэгдэж байгаатай уялдан цахилгаан дулааны эрчим хүчээр найдвартай хангах шаардлага зүй ёсоор тавигдаж байгаа бөгөөд инженерийн шугам сүлжээ ашиглалтын хугацаанаас хамаарч муудсан, техник технологийн хүчин чадал хүрэлцэхгүй болсон өнөөгийн нөхцөлд эрчим хүчний суурь баазыг өргөтгөх, шинэчлэн сайжруулах, шинээр байгуулах ажлыг тодорхой үе шаттайгаар хийж, хүн амын амьдарч ажиллах таатай орчин нөхцлийг бүрдүүлэх шаардлагатай байна.

Эрдэнэт хот Монгол улсын мэдээлэл холбооны суурь сүлжээнд шилэн кабелиар холбогдон, улс, хот хоорондын телефон ярианы технологи тоон системд бүрэн шилжээд байна. Аймгийн бүх сумдад суурин болон үүрэн телефоны МЦХ ХК, Мобиком, Юнител, Скайтел, Ж-мобайл зэрэг оператор компаниудын үйлчилгээ нэвтэрч нийт хүн амын 52,6 хувь нь телефон хэрэглэгч болсон байна. Кабелийн 2 телевиз, орон нутгийн эфирийн 3 телевиз, 4-н FM радио үйл ажиллагаа явуулж байна. Цаашид холбооны суурь сүлжээг өргөтгөх, захын хороолол, суурьшлын шинэ бүсүүдэд холбооны дэд бүтцийг байгуулан хөгжүүлэх шаардлагатай байна.

3) Хот байгуулалт, барилгын салбарын өнөөгийн байдал. Орхон аймгийн хүн амын 96 хувь хотод, 4.0 хувь нь хөдөөд амьдарч байна. Эрдэнэт хотын хүн амын 50 хувь нь гэр хороололд амьдарч байгаа нь агаарын бохирдол, хөрсний эвдрэлийг ихэсгэж байна. Иймд газар нутгийн онцлог, хүн амын хэрэгцээнд үндэслэн хүн амыг орон сууцжуулах, ерөнхий төлөвлөгөөнд тулгуурлан газар зохион байгуулалт хийх, дэд бүтцийг байгуулах шаардлагатай байна.

4) Байгаль орчны өнөөгийн байдал. Орхон (Эрдэнэт хот) аймаг нь Уул уурхайн үйлдвэрлэлийг дагаж бий болсноор 30 гаруй жилийн хөгжлийн явцад үйлдвэрлэл үйлчилгээний салбар улам бүр эрчимтэй хөгжиж, дэд бүтэц, амьдрах эдийн засгийн орчноо дагаж хүн амын төвлөрөл бий болсон нь Байгаль орчин, экологид сөрөг нөлөөллийг улам ихээр үзүүлэх боллоо.

Хот төлөвлөлт, газар зүйн байршлаас хамаарч гэр хорооллын 14300 өрхийн 3430.7 га хөрсний эвдрэлд орж түүнээс гарах утаа, хог хаягдал, ДЦС, ААН, байгууллагын нам даралтын уурын зуухнууд Эрдэнэт үйлдвэрийн хаягдлын аж ахуйн цагаан элс (тоос), жил бүр өсөн нэмэгдэж байгаа тээврийн хэрэгсэлийн агаарт хаяж буй хатуу бодис, хорт хий нь агаар хөрсний болон гадаргын усны бохирдолтонд шууд нөлөөлж байгаа юм.

Эрдэнэт хотын цэвэр усыг 64 км газраас 4 шахах насосоор дамжуулан өндөр өртөг зардлаар нийлүүлдэг боловч зүй зохистой хэрэглээ, эдийн засгийн тооцоо, судалгаа муу байгаагаас усны алдагдал буурахгүй жилд дундажаар 4000.0 мянган шоо метр куб усны алдагдал хүлээж байна.

Мод, модон бүтээгдэхүүний хэрэглээ жил бүр ихсэж түүнийг орлуулах түүхий эдийн үйлдвэрлэл, технологи байхгүйгээс жилд дунджаар 100.0-110.0 мянган м³ модыг түлшинд, 2000 м³ мод, модон бүтээгдэхүүнийг ахуйн хэрэглээ буюу үйлдвэрлэлд хэрэглэж байгаа нь Эрдэнэт хот орчмын ойн ногоон бүс, ойн санд ихээхэн хохирол үзүүлж байна.

Орчны бохирдолтыг бууруулах, байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой нөхөн сэргээлттэй нь ашиглах, иргэдэд экологийн боловсрол, хүмүүжил олгох шаардлагатай байна.

Орхон аймгийн хөгжлийн давуу болон сул талууд

Орхон аймгийг 2009-2021 он хүртэл хөгжүүлэх цогц бодлогод хөгжлийн дор дурдсан давуу болон сул талуудыг тооцон үзэв.

Үүнд:

Хөгжлийн давуу талууд:

- Хүн амын бичиг үсэг тайлагдалтын түвшин өндөр
- Хүн амын нягтрал сайн
- Боловсруулах аж үйлдвэрийг хөгжүүлж, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн, дэлхийн зах зээлд өрсөлдөхөд ашиглаж болох үйлдвэрлэлийн болон түүхий эдийн арвин нөөцтэй
- Эдийн засгийн чадавхи, уул уурхайн салбарын хөгжил илүү
- Эрдэс баялгийн нөөцөө ашиглаж уул уурхай, барилгын материалын үйлдвэрүүдийг байгуулан хөгжүүлэх боломжтой
- Дэд бүтэц, хотжилт сайтай Бүсийн тулгуур төв хот
- Гадаад дотоод зах зээлд илүү ойр Монгол улсын нийслэл, урд хойт хөрштэй дэд бүтцээр холбогдсон
- Байгалийн аялал жуулчлалыг хөгжүүлэх өргөн боломжтой
- Аймгийн дотоод зах зээлийн багтаамж сайн, Монгол Улсын нийслэл хотын болон Төвийн бүсийн томоохон зах зээлд ойр зэрэг

Хөгжлийн сул талууд:

- Газар нутгийн талбай бага
- Ажилгүйдэл ядуурлын түвшин өндөр
- Ур чадвартай инженер техникийн ажилтан, ажилчид, зах зээлийн мэдлэгтэй мэргэжилтний Хөдөлмөрийн нөөц хязгаарлагдмал, тоо цөөн
- Эрүүл мэндийн салбарын хөгжлийн түвшин доогуур, энэ талын тулгамдсан асуудлууд хуримтлагдсан
- Эдийн засгийн салбарын бүтэц нь томоохон цөөн үйлдвэр дээр тогтсон / “Эрдэнэт” УБҮ, Эрдмин, Эрдэнэт хивс гэх мэт/
- Цагаан тоосны сөрөг нөлөөлөл
- Агаар хөрс, гадаргын усны бохирдол их
- Ойрын усны эх үүсвэрийн хомсдол, усны эх үүсвэрийн алслагдсан байдал нь усны өөрийн өртөг болон алдагдалд нөлөөлдөг
- Гэр хорооллыг байрлалыг анхнаас нь буруу тогтоосон.

- Тээврийн хэрэгслийн тооны өсөлтөөс авто замын түгжрэл үүсэх, ачаалал хэтрэх хандлагатай

ОРХОН АЙМГИЙН ХӨГЖЛИЙН АЛСЫН ХАРАА, ТЭРГҮҮЛЭХ ЧИГЛЭЛҮҮД

Орхон аймгийн хөгжлийн алсын хараа, эрхэм зорилго

А) Орхон аймгийн хөгжлийн 2021 он хүртэлх алсын хараа нь хүний хөгжилд тулгуурлан эдийн засгийг эрчимтэй хөгжүүлж, хүн амын амьдралын түвшинг тууштай дээшлүүлэн, Мянганы хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлж, Монгол Улсын хөгжилд тэргүүлэх байр суурь эзэлдэг, оновчтой бүтэцтэй, мэдлэгт суурилсан эдийн засагтай, цэцэглэн хөгжиж буй ёс суртахууны өндөр соёлтой загвар аймаг болоход оршино.

Орхон аймаг нь хүний хөгжлийн түвшингээрээ улсдаа тэргүүлсэн иргэдтэй, тогтвортой хөгжлийг хангасан бүсдээ тэргүүлсэн өндөр бүтээмж бүхий эдийн засагтай, амьдралын цэвэр таатай орчинг үлгэр жишээ бүрдүүлсэн, сайн засаглал бүхий аймаг болохыг эрхэм зорилго болгоно.

Б) Орхон аймгийн хөгжлийн тэргүүлэх чиглэлүүд

Орхон аймгийн хөгжлийн цогц бодлогыг дараах зургаан тэргүүлэх чиглэлийн хүрээнд хэрэгжүүлнэ:

- 1) Аймагт мянганы хөгжлийн зорилтуудыг хэрэгжүүлж, хүнийг бүх талаар хөгжүүлэн “Эрүүл хот” төслийг хэрэгжүүлж, иргэдийн ая тухтай аюулгүй орчинд ажиллаж амьдрах нөхцлийг бүрдүүлнэ.
- 2) Дэлхийн жишигт хүрсэн мэдлэг боловсрол олгох, сурч хүмүүжих нөхцлийг бүрэн хангаж боловсрол, ШУ-ны салбарыг хөгжүүлнэ.
- 3) Уул уурхайн олборлох үйлдвэрүүдэд тулгуурлан хуримтлал бий болгож, эцсийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэх үйлдвэрлэлийн орчин үеийн салбарыг хөгжүүлнэ.
- 4) Олон улсын стандартад нийцэхүйц, импортыг орлох, экспортын баримжаатай үйлдвэрлэл, өндөр соёлтой үйлчилгээг эрчимтэй хөгжүүлж, аймгийн эдийн засгийг бэхжүүлнэ.
- 5) Дэд бүтцийг эрчимтэй хөгжүүлж хөгжлийн таатай орчин бүрдүүлнэ.
- 6) Байгальд ээлтэй дэвшилтэт технологийг дэмжин, нэвтрүүлж, экосистемийн тэнцвэрт байдлыг хадгална.

НЭГ. ХҮНИЙ ХИЙГЭЭД НИЙГМИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Орхон аймгийн хөгжлийн 1 дэх, 2 дахь тэргүүлэх чиглэлийг хэрэгжүүлнэ. Ажилгүйдэл, ядуурлыг бууруулж, иргэн бүрийн амьдралын чанарыг тасралтгүй дээшлүүлнэ. Гэр бүлийг хөгжүүлж, хүн ам зүйн оновчтой бодлогыг хэрэгжүүлж, хүн амьдрах таатай орчинг бий болгон, боловсрол, соёл, эрүүл мэндийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулж, 2015 он гэхэд мянганы хөгжлийн зорилтуудыг бүрэн хэрэгжүүлнэ.

1.1. Хүн ам зүй, нийгмийн хамгааллын бодлого

Нэгдүгээр үе шат (2009-2015 он):

Стратегийн зорилт 1.1.1. Хүн амын өсөлтийг дэмжсэн, хүний хөгжлийг хангасан, хүний амьдралын чанарыг дээшлүүлсэн хүн ам зүйн бодлогыг хэрэгжүүлнэ.

1.1.1.1. Хүн амын өсөлтийг ханган, дундаж наслалтыг 68.3-д хүргэн тогтвор суурьшилтай амьдрах нөхцлийг бүрдүүлэх

1.1.1.2. Хүүхэд, өсвөр үе, залуучууд, эмэгтэйчүүд, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэд, ахмад настнуудад чиглэсэн хөгжлийн бодлогыг хэрэгжүүлэх

1.1.1.3. Хүн ам эрүүл аюулгүй орчинд амьдрах, амьдрал ахуйгаа сайжруулах, нийгмийн амьдралд үр бүтээлтэй оролцох, хөгжих орчинг бүрдүүлэх замаар хүний амьдралын чанарыг сайжруулах

Стратегийн зорилт 1.1.2. Хүн амын зохистой хөдөлмөр эрхлэлтийг хөгжүүлэхэд дэмжлэг туслалцаа үзүүлэх, хөдөлмөр эрхлэлтийн үйлчилгээ, арга хэмжээний чанар хүртээмжийг дээшлүүлнэ.

1.1.2.1. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих арга хэмжээний нэр төрлийг олшруулж, үр өгөөжийг сайжруулах

1.1.2.2. Хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих үйлчилгээний чанар хүртээмжийг өргөжүүлэх

Стратегийн зорилт 1.1.3. Нийгмийн халамжийн төрөл, хэлбэрийг оновчтой тогтоож, үйлчилгээний арга хэлбэр, зохион байгуулалтыг сайжруулна.

1.1.3.1. Нийгмийн дэмжлэг туслалцаа шаардлагатай өрх иргэн, ахмад настан, хөгжлийн бэрхшээлтэй иргэнд үзүүлэх тусламж хөнгөлөлтийн хамрах хүрээг оновчтой тогтоож, чанар хүртээмжийг нь сайжруулах

1.1.3.2. Олон нийтийн оролцоонд түшиглэсэн халамжийн үйлчилгээний тогтолцоог хөгжүүлэх

Хоёрдугаар үе шат (2016-2021):

Стратегийн зорилт 1. Хөдөлмөр зах зээлийн үйлчилгээг цахим хэлбэрээр үзүүлж, иргэн бүр нийгмийн хамгааллын карттай болох хөгжингүй орны нийтлэг жишигт хүргэнэ.

- Хүн амын боловсролын түвшин, эрүүл мэндийн байдал, орон сууцны хүртээмж хангамж, ажил эрхлэх боломжийг нэмэгдүүлж, хүн амын амьдралын чанарыг дээшлүүлж, дундаж наслалтыг 69.8 хүргэх
- Ажилгүйдлийн түвшинг 3.0 хувиас хэтрүүлэхгүй байлгах
- Үйлдвэржсэн хот болох зорилттой уялдан үйлдвэр дээрхи сургалтаар олон улсын жишигт нийцсэн өндөр зэрэглэлийн нарийн мэргэжлийн ажилчид бэлтгэх
- Нийгмийн халамжийн дэмжлэг туслалцаа зайлшгүй шаардлагатай өрх, иргэдийн хэрэгцээ, өөрсдийн сонголтонд түшиглэсэн халамжийн олон талт үйлчилгээг хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын оролцоотойгоор хүргэх

1.2. Эрүүл мэндийн хөгжлийн бодлого

Нэгдүгээр үе шат (2009-2015 он):

Стратегийн зорилт 1.2.1. Хүн амд үзүүлэх эрүүл мэндийн тусламж үйлчилгээг сайжруулахад иргэд, олон нийт, байгууллагыг татан оролцуулах замаар өвчлөл, нас баралтыг бууруулж, дундаж наслалтыг ахиулна.

1.2.1.1. Хүн амд үзүүлэх эрүүл мэндийн анхан болон хоёр дахь шатлалын тусламж үйлчилгээний чанар хүртээмжийг нэмэгдүүлж, цахим сүлжээ, алсын зайн оношлогоо, эмчилгээний орчин үеийн дэвшилтэт аргуудыг нэвтрүүлэх

1.2.1.2. Хүн амын эрүүл мэндийн боловсролыг дээшлүүлж, эрүүл мэндийн үндэсний хөтөлбөрүүдийн хэрэгжилтийг хангуулахад иргэд, олон нийт, аж ахуйн нэгжийн оролцоог нэмэгдүүлэн, эрүүл аж төрөх ёсыг хэвшүүлэх

1.2.1.3. Хүрээлэн буй орчны бохирдол, байгалийн болон хүний үйл ажиллагаанаас үүдэн гарах гамшиг, харшил, хордлого, олон улсын эрүүл мэндийн дүрмээр зохицуулагддаг өвчин, гэнэтийн аюул ослын үед үзүүлэх эмнэлгийн тусламж үйлчилгээг боловсронгуй болгох, арга хэмжээг шуурхай зохион байгуулах нөөц чадавхийг нэмэгдүүлэх

1.2.1.4. Хүн амыг стандартын шаардлага хангасан аюулгүй, чанарын баталгаатай эм, эмнэлгийн хэрэгсэлээр хангах

1.2.1.5. Хувийн хэвшлийн эрүүл мэндийн байгууллагуудын үйл ажиллагааг төрийн бодлого, зохицуулалтаар дэмжих

Стратегийн зорилт 1.2.2. Эрүүл мэндийн байгууллагын материаллаг баазыг бэхжүүлж, хүний нөөцийн хангамж, чадавхийг сайжруулна.

1.2.2.1. Эрүүл мэндийн салбарын материаллаг баазыг бэхжүүлэхэд гадаад, дотоодын хөрөнгө оруулалтыг нэмэгдүүлэх

1.2.2.2. Эмч, эмнэлгийн ажилтныг гадаад, дотоодын мэргэжил дээшлүүлэх болон мэргэшүүлэх сургалтанд тасралтгүй хамруулж, мэдлэг ур чадварыг дээшлүүлэх

1.2.2.3. Эрүүл мэндийн салбарт ажиллагчдын ёс зүй, хариуцлагыг дээшлүүлэх

Стратегийн зорилт 1.2.3. Нийтийн биеийн тамирыг хөгжүүлэхэд иргэд, олон нийт, аж ахуйн нэгжийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

1.2.3.1. Нийтийн биеийн тамир, чийрэгжүүлэлтийн ажлын үр дүнг сайжруулан, хамрах хүрээг өргөжүүлэх

1.2.3.2. Иргэдэд хүртээмжтэй, стандартад нийцсэн биеийн тамир, чийрэгжүүлэлтийн байр талбай, орчныг нэмэгдүүлж, ашиглалтыг сайжруулах

Хоёрдугаар үе шат (2016-2021 он):

Стратегийн зорилт 1. Эрүүл мэндийн салбарын материаллаг баазыг бэхжүүлж, удирдлага, мэдээллийн сан бүрдүүлж, ашиглалтыг сайжруулна.

- Мэдээллийн технологийг эмнэлгийн тусламж үйлчилгээнд “Цаасгүй эмнэлэг”-ийг бий болгож, өвчний түүхийг эмнэлгийн цахим картын тогтолцоонд оруулах
- Бүсийн оношлогоо эмчилгээний төвийг түшиглэн “Бүсийн анагаах ухааны мэргэжил дээшлүүлэх төв” байгуулах
- Оношлогооны төвийн хамрах хүрээг өргөтгөх
- Олон улсын жишигт нийцсэн “Эрүүл мэндийг дэмжих төв” байгуулах.

1.3. Боловсрол, соёлын хөгжлийн бодлого

Нэгдүгээр үе шат (2009-2015 он):

Стратегийн зорилт 1.3.1. Хүүхэд, залуучуудад хүртээмжтэй, чанартай, эрэлт хэрэгцээнд нь нийцсэн боловсрол эзэмшүүлнэ.

1.3.1.1. Сургууль, цэцэрлэгийн материаллаг баазыг бэхжүүлж, сургалтын таатай орчныг жигд бүрдүүлж, хүүхэд бүр ижил нөхцөлд боловсрол эзэмших боломжийг бүрдүүлэх

1.3.1.2. Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдалтыг 85.0, суурь боловсролын хамран сургалтыг 99.9 хувьд хүргэх

1.3.1.3. Багшлах боловсон хүчнийг чадваржуулж, мэргэжил дээшлүүлэх ажлыг тогтмол, үе шаттай зохион байгуулснаар сургалтын чанарт ахиц гаргах

1.3.1.4. Мэргэжлийн сургалттай Ерөнхий боловсролын сургуулийг байгуулан, өргөжүүлж, МСҮТ болон их, дээд сургуулиудын үйлчилгээний хамрах хүрээг нэмэгдүүлэх

1.3.1.5. Боловсролын салбарт оруулах хувийн хэвшлийн хөрөнгө оруулалтыг дэмжих

Стратегийн зорилт 1.3.2. Албан бус боловсролын үйлчилгээний хүртээмж, чанар, үр ашгийг дээшлүүлнэ.

1.3.2.1. Иргэдийн эх хэл, бичиг соёлын мэдлэг, боловсролыг дээшлүүлэх, төгс эзэмшихэд чиглэсэн сургалт, хөдөлгөөнийг дэмжих

1.3.2.2. Зайны сургалтын чанар хүртээмжийг дээшлүүлж, иргэдэд чиглэсэн амьдрах ухааны зайны сургалтыг эрчимжүүлэх

1.3.2.3. Иргэд гадаад хэл сурах орчин нөхцөлийг бүрдүүлж, түр сургалтуудын уялдаа холбоог сайжруулах

Стратегийн зорилт 1.3.3. Урлаг, соёлын байгууллагуудын бүтэц, зохион байгуулалтыг боловсронгуй болгож, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг нь сайжруулах

1.3.3.1. Алслагдсан багуудад шинээр соёл-спорт, мэдээллийн төв байгуулж, байрны хангамж, материаллаг баазыг бэхжүүлэн, үйлчилгээний хүрээг өргөжүүлэх

1.3.3.2. Номын төвийг өргөтгөж, “Номын өргөө” болгон зохион байгуулах

1.3.3.3. Стандартын шаардлага хангасан Музейн барилга барьж, үзмэрийн сан хөмрөгийг нэмэгдүүлж, хадгалалтыг сайжруулах

1.3.3.4. Мэргэжлийн урлагийн байгууллагуудын менежментийг сайжруулж, хувийн хэвшлийн урлаг, соёлын байгууллагыг дэмжих

Хоёрдугаар үе шат (2016-2021 он):

Стратегийн зорилт 1. Аймгийн боловсролын тогтолцоо, сургалтын хэв шинжийг хөгжингүй орнуудын нийтлэг жишигт хүргэх

- Шинээр сургууль, цэцэрлэг барих замаар ээлжийн коэффициентийг 1.2-д хүргэх.
- Сургуулийн өмнөх боловсролд хамрагдалтыг 95.0 хувьд хүргэж, сургалтын шинэлэг хэлбэрүүдийг нэвтрүүлэх
- Гадаадын өндөр хөгжилтэй оронтой хамтран Уул уурхай, барилга, мэдээллийн технологийн чиглэлээр мэргэжилтэн бэлтгэх хамтарсан сургууль байгуулах
- Хангайн бүсийн “Багшийн мэргэжил дээшлүүлэх төв”-ийн үйл ажиллагааг өргөжүүлэх
- Сургалт, үйлдвэрлэл, эрдэм шинжилгээний цогцолбор төв байгуулах

Стратегийн зорилт 2. Соёл, урлагийн байгууллагуудын үйлчилгээний хүртээмж, чанарыг дээшлүүлнэ.

- Хүн амын эрэлт хэрэгцээнд нийцсэн виртуаль номын сангаар иргэдэд үйлчилэх
- Стандартын шаардлага хангасан киноны хүрээлэн, мэргэжлийн урлагийн театр байгуулах
- Хотын доторх хөшөө дурсгалын цогцолборыг нэмэгдүүлэх

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Орхон аймгийн хөгжлийн 3 дахь, 4 дэх, 6 дахь тэргүүлэх чиглэлүүдийг хэрэгжүүлнэ. 2009-2015 онд мэдлэгт суурилсан эдийн засгийн үндэс суурийг тавьж, нэг хүнд ногдох ДНБ-ийг 12.5 сая төгрөг буюу 10,0 мянган ам. долларт хүргэнэ. 2016-2021 онд нэг хүнд ногдох ДНБ-ийг 20 сая төгрөг буюу 16.0 мянган ам. долларт хүргэж, мэдлэгт суурилсан, экспортын баримжаатай, өөрөө өөрийгөө тэтгэдэг эдийн засгийг бий болгоно.

2.1. Макро эдийн засгийн бодлого

Нэгдүгээр үе шат (2009-2015 он):

Стратегийн зорилт 2.1.1 Эдийн засгийг энэ үе шатанд жилд дундажаар 10 хувиар өсгөж, эдийн засгийн салбарын бүтцийг эрчимтэй шинэчлэн аймгийн ДНБ-ий 94 хувийг аж үйлдвэр барилгын салбарт, 1 хувийг ХАА-н салбарт, 5 хувийг үйлчилгээний салбарт тус тус үйлдвэрлэнэ.

2.1.1.1 “Эрдэнэт” үйлдвэр технологийн паркыг байгуулан, эдийн засгийн чөлөөт бүсийн үндсийг тавих

2.1.1.2 Үйлдвэржилтийн хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

2.1.1.3 МАА-н түүхий эд, газар тариалангийн бүтээгдэхүүнийг бүрэн боловсруулах үйлдвэрүүд болон экспортын баримжаатай үйлдвэрүүдийг байгуулах

2.1.1.4 “Эрдэнэт” үйлдвэр, “Эрдмин” ХХК, “Эрдэнэтийн Дулааны станц ТӨХК” болон бусад бололцоотой үйлдвэрүүдийг өргөжүүлэх

2.1.1.5 Эрчимжсэн мал аж ахуй, газар тариаланг хөгжүүлж, ХАА-н бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх

2.1.1.6 Хүн амын хүнсний бүтээгдэхүүний хэрэгцээг дотоодын экологийн цэвэр бүтээгдэхүүнээр хангадаг болох

2.1.1.7 Аялал жуулчлалыг хөгжүүлж, эдийн засгийн өсөлтөд нөлөөлөхүйц салбар болгох

2.1.1.8 Зам тээвэр, эрчим хүч, мэдээлэл холбооны дэд бүтцийг хөгжүүлж үйлдвэрлэл, үйлчилгээ хөгжих, дотоод, гадаад зах зээлд гарах таатай орчин бүрдүүлэх

2.1.1.9 Төсвийн удирдлага, санхүүжилтийн тогтолцоог боловсронгуй болгох

2.1.1.10 Банк, санхүү даатгалын үйлчилгээг боловсронгуй болгож, Эрдэнэт санг аймгийн хөгжлийг дэмжих сан болгон, хөрөнгийг нэмэгдүүлэх

2.1.1.11 Үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд орчин үеийн менежмент, мэдээллийн технологийг тууштай нэвтрүүлэх

2.1.1.12 Үйлдвэр технологийн паркын хүрээнд шинээр бий болох ЖДҮ-г дэмжин туслах

Хоёрдугаар үе шат (2016-2021 он):

Стратегийн зорилт 2.1.1 Эдийн засгийг энэ үе шатанд жилд дундажаар 17 хувиас доошгүй өсгөж, аймгийн ДНБ-ий 93 хувийг аж үйлдвэр барилгын салбарт, 1.1 хувийг ХАА-н салбарт, 5.9 хувийг үйлчилгээний салбарт тус тус үйлдвэрлэнэ.

- Өндөр технологид тулгуурласан, экспортын баримжаатай, экологийн цэвэр бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг эрчимтэй хөгжүүлэх
- Уул уурхайн салбарт эрдэс баялагийг боловсруулах, эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг эрчимтэй хөгжүүлэх
- Барилгын материалын үйлдвэрлэлийг төрөлжүүлэн хөгжүүлж, Төвийн болон Хангайн бүсийн зах зээлд нийлүүлэх
- Аялал жуулчлалыг эрчимтэй хөгжүүлж, аймгийн эдийн засгийн тэргүүлэх салбарын нэг болгох

2.2. Эдийн засгийн бодит салбаруудын хөгжлийн бодлого

2.2.1. Аж үйлдвэрийн хөгжлийн бодлого

2.2.1.1. Боловсруулах аж үйлдвэрийн хөгжлийн бодлого

Нэгдүгээр үе шат : (2009-2015 он)

Стратегийн зорилт 2.2.1.1.1 Түүхий эдийн нөөц боломжид тулгуурласан боловсруулах үйлдвэрийг нэмэгдүүлж, экспортын баримжаатай, өрсөлдөх чадвартай бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг дэмжин аймгийн эдийн засгийн тогтвортой өсөлтийг бий болгоно.

2.2.1.1.1.1 Дотоодын эрэлт хэрэгцээ, түүхий эдэд түшиглэсэн орон нутагт тэргүүлэх ач холбогдол бүхий жижиг дунд үйлдвэрийн чиглэлийг дэмжин хөгжүүлэх

2.2.1.1.1.2 Эрдэнэт үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулж импортыг орлох, экспортын баримжаатай өндөр технологид суурилсан боловсруулах үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлэх

2.2.1.1.1.3 Техник технологийн шинэчлэл хийхэд дэмжлэг үзүүлж үйлдвэрүүдийн бүтээмжийг өсгөх, боловсруулалтын түвшинг ахиулах замаар эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх

2.2.1.1.1.4 Уулын баяжуулах “Эрдэнэт” үйлдвэр болон бусад томоохон үйлдвэрүүдийн хамтын ажиллагааг бий болгох замаар хорших, туслан гүйцэтгэх зэрэг үйл ажиллагааг өргөжүүлэн жижиг, дунд үйлдвэрүүдийг хөгжүүлэх

Хоёрдугаар үе шат: (2016-2021)

Стратегийн зорилт 1 Боловсруулах салбарын үйлдвэрлэлийг жилд дунджаар 5 хувиар өсгөж, аж үйлдвэрийн салбарт ДНБ-ий 18 хувийг үйлдвэрлэж, экспортын баримжаатай боловсруулах үйлдвэрийг эрчимтэй хөгжүүлнэ.

- Эрдэнэт үйлдвэрлэл технологийн парк дахь үйлдвэрлэлийг эрчимтэй хөгжүүлж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлэх
- Экспортын баримжаатай, өндөр технологид суурилсан өрсөлдөх чадвар бүхий жижиг, дунд үйлдвэрийг хөгжүүлэх

Стратегийн зорилт 2.2.1.1.2. Жижиг , дунд үйлдвэрлэл эрхлэгчдэд үзүүлдэг төрийн үйлчилгээг шуурхай болгоно.

Үе шат : (2009-2021 он)

2.2.1.1.2.1 Жижиг дунд үйлдвэрлэлийг дэмжих сангийн хөрөнгийг нэмэгдүүлж, ашиглалт үр өгөөжийг дээшлүүлэх

2.2.1.1.2.2 Жижиг дунд үйлдвэрлэлэл эрхлэгчдэд санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэх эдийн засгийн шинэ механизмыг нэвтрүүлэх

2.2.1.1.2.3 Өндөр технологийг нутагшуулах, мэргэжлийн боловсон хүчин бэлтгэх, мэдээллээр хангах, тэргүүний техник технологийг нэвтрүүлэх хөрөнгө оруулалтыг татах тогтолцоог бий болгох

2.2.1.1.2.4 Бизнесийг дэмжигч төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын түншлэл хамтын ажиллагааг сайжруулж, төрийн байгууллагын зарим чиг үүргийг төр, хувийн хэвшлийн түншлэлээр гүйцэтгүүлэх

2.2.1.1.2.5 Бизнес инкубаторын үр өгөөжийг дээшлүүлж, бойжигчдын тоог нэмэгдүүлэх

Стратегийн зорилт 2.2.1.1.3 Уул уурхайн олборлох үйлдвэрлэлийг хөгжүүлж, бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлнэ.

2.2.1.1.3.1 Металл боловсруулах, металл хийцийн үйлдвэрүүдийг дэмжин хөгжүүлэх

2.2.1.1.3.2 Уулын баяжуулах “Эрдэнэт үйлдвэр”, “Эрдмин”, “Шим технолоджи”, “Хөх ган” зэрэг ашигт малтмалын баяжуулалт боловсруулалтын үйлдвэрүүдийг түшиглэн эцсийн бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх

2.2.1.1.3.3 Орон нутагт хайгуулын болон ашиглалтын зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагаанд хяналт тавьж, холбогдох байгууллагуудтай хамтын ажиллагааг сайжруулах

Стратегийн зорилт 2.2.1.1.4 Орон нутгийн түүхий эдэд тулгуурласан барилгын материалын үйлдвэрүүдийг дэмжин хөгжүүлнэ.

2.2.1.1.4.1 Бүс нутаг, хил залгаа аймгуудын түүхий эдэд тулгууран, шинэ төрлийн барилгын материалын үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх

2.2.1.1.4.2 Барилга, барилгын материал, түүхий эдийн судалгааны Хангайн бүсийн төвийг байгуулах

2.2.1.1.4.3 Бетон, төмөр бетон, дүүргэгч материал, тоосгоны үйлдвэрүүдийг сэргээн, технологийг боловсронгуй болгох

2.2.1.1.4.4 Энгийн хялбар технологиор шохой, гөлтгөнө, эрдэс будаг, зам талбай, засал чимэглэл, тохижолтын жижиг бүтээц эдлэлийг үйлдвэрлэх

Стратегийн зорилт 2.2.1.1.5 Гидрогеологи, геологийн эрэл хайгуулын судалгааны ажлыг нэмэгдүүлнэ.

2.2.1.1.5.1 Хайгуулын тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгж, байгууллагуудтай хамтран эрдэс баялаг, ашигт малтмалын эрэл хайгуулын ажлыг эрчимжүүлэх

2.2.1.1.5.2 Гүний усны эрэл хайгуулыг хийж, нөөцийг тогтоох

2.2.2. Хүнс, Хөдөө аж ахуйн хөгжлийн бодлого

Үе шат (2009-2021 он):

Стратегийн зорилт 2.2.2.1 Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж, малын үүлдэрлэг чанарыг сайжруулна.

2.2.2.1.1 МАА-г эрчимжүүлэн хөгжүүлэх дунд хугацааны хөтөлбөрийг шинэчлэн боловсруулж хэрэгжүүлэх

2.2.2.1.2 Үүлдэр, омог, гойд ашиг шимт малыг богино хугацаанд өсгөхийн тулд биотехнологийг өргөн нэвтрүүлэх

2.2.2.1.3 Мал аж ахуй, хосолсон эрчимжсэн фермерийг байгуулах, өргөтгөх санаачилгыг бүх талаар дэмжих

2.2.2.1.4 Мал эмнэлэг, үржлийн үйлчилгээг боловсронгуй болгож, материалаг бааз, боловсон хүчний хангамжийг нь сайжруулах

2.2.2.1.5 Мал, амьтны усан хангамжийн хүрэлцээг нэмэгдүүлэх, өвөлжөө, хаваржааны бэлчээрийг худаг, уст цэгийн хамт малчдын бүлгүүдэд оновчтой хэлбэрээр эзэмшүүлж ашиглалтыг сайжруулах

2.2.2.1.6 Мал, амьтны тэжээлийн үйлдвэр байгуулах

Стратегийн зорилт 2.2.2.2 Газар тариаланг хөгжүүлж бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлтийг нэмэгдүүлнэ.

2.2.2.2.1 Хүнсний ногооны хэрэгцээг 2015 онд 85 хувь, гурилын хэрэгцээг 25 хувь, 2021 онд хүнсний ногоог 100 хувь, гурилын хэрэгцээг 30-40 хувь хангадаг болох

2.2.2.2.2 Өндөр ургац өгдөг сортын үр тариа, тэжээлийн ургамлын үрийн үйлдвэрлэлийг нэмэгдүүлж, тариалах

2.2.2.2.3 Жимс жимсгэний тариалалтыг нэмэгдүүлэх

2.2.2.2.4 Хүлэмжийн аж ахуйг байгуулж, хүнсний нарийн ногоо тариалах хөдөлгөөн өрнүүлэх

2.2.2.2.5 Мэргэжилтэй ногоочид, тракторч фермерүүд бэлтгэдэг мэргэжлийн ангийг аймгийн ХААИС-г түшиглэн нээж ажилуулах

Стратегийн зорилт 2.2.2.3. Хүн амын хүнсний хангамж, хүртээмж, бүтээгдэхүүний боловсруулалтын түвшинг сайжруулж, нийтийн хоол, худалдаа үйлчилгээний чанарыг дээшлүүлэн, хэрэглээний аюулгүй байдлыг хангана.

2.2.2.3.1 Үйлдвэрийн аргаар боловсруулсан махны хангамжийг нэмэгдүүлж, 2015 онд 37 хувьд хүргэнэ.

2.2.2.3.2 2021 онд хүн амын хэрэгцээт сүүний 6.9 хувийг, сүүн бүтээгдэхүүний 12 хувийг үйлдвэрийн аргаар боловсруулж, удаан хугацаанд хадгалах сүүн бүтээгдэхүүн, өтгөрүүлсэн сүүний үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлэх

2.2.2.3.3 Хүнсний ногоо, жимс, жимсгэнэ боловсруулах болон импортыг орлох хүнсний бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэлийг дэмжин хөгжүүлэх

2.2.2.3.4 Зохицуулах үйлчилгээтэй болон баяжуулсан хүнсний бүтээгдэхүүн, бага насны хүүхдийн нэмэлт хоолны үйлдвэрлэл, худалдааг дэмжин хөгжүүлэх

2.2.2.3.5 Хүнсний үйлдвэрлэл, үйлчилгээнд, эрүүл ахуйн /GMP, GHP/ зохистой дадлыг нэвтрүүлэх

2.2.2.3.6 Хүнсний үйлдвэрүүдийг дотоодын хяналтын лабораторитой болгох, орон нутгийн хяналтын лабораториудын материаллаг баазыг сайжруулах, боловсон хүчнийг мэргэшүүлэх

2.2.2.3.7 Хүнсний үйлдвэрлэл, экспорт, импорт, хүн амын хүнсний хэрэглээ, хүнсний аюулгүй байдал, эрүүл мэндийн мэдээллийн нэгдсэн сантай болох

2.2.3. Аялал жуулчлалын салбарын хөгжлийн бодлого

Үе шат (2009-2021 он):

Стратегийн зорилт 2.2.3.1 Аялал жуулчлалын салбарыг өөрийн аймгийн онцлог, бүтцэд тулгуурлан хөгжүүлнэ.

2.2.3.1.1 Хангайн бүсийн хөгжлийн төвийн аялал жуулчлалын мэдээлэл сурталчилгааны төвийг байгуулах

2.2.3.1.2 Бурхан багшийн сэрэг дүрийн иж бүрэн цогцолборыг ашиглалтанд оруулж, түүнд тулгуурласан аялал жуулчлалын маршрут бий болгох

2.2.3.1.3 Өвлийн спортын материаллаг баазыг бэхжүүлж, түүнийг хөгжүүлэх замаар дотоодын өвлийн аялал жуулчдын тоог нэмэгдүүлэх

2.2.3.1.4 Баян-Өндөр уулыг иргэдийн амралтын бүс, аялал жуулчлалын цогцолбор болгон хөгжүүлэх

2.2.3.1.5 Музей, уран зургийн галерейн цогцолбор байгуулах

ГУРАВ. ХОТ ТӨЛӨВЛӨЛТ ДЭД БҮТЦИЙН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

Орхон аймгийн хөгжлийн 5 дахь тэргүүлэх чиглэлийг хэрэгжүүлнэ. Эрдэнэт Хотын ерөнхий төлөвлөгөө, хотын хэсэгчилсэн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хотыг хөгжүүлэн иргэдийн амьдрах таатай орчинг бүрдүүлнэ.

Үе шат (2009-2021 он):

3.1. Газрын харилцаа төлөвлөлтийн бодлого

Стратегийн зорилт 3.1.1 Хот суурингийн газар ашиглалтыг сайжруулж, газрын кадастр, бүртгэлийн үйл ажиллагааг боловсронгуй болгоно.

3.1.1.1 Кадастрын зураглал, газрын бүртгэл, мэдээллийг бүхэлд нь хамарсан мэдээллийн нэгдсэн системтэй болж, иргэд байгууллагад цахим хэлбэрээр шуурхай үйлчлэх нөхцлийг бүрдүүлэх

3.1.1.2 Геодизе зураг зүй, кадастр зураглалын ажилд хиймэл дагуулын системээс авсан сансрын зураглалыг ашиглах

Стратегийн зорилт 3.1.2 Эрдэнэт Булганы хооронд шинээр сууршлын бүс байгуулах асуудлыг судлаж шийдвэрлүүлнэ.

3.1.2.1 Шинэ сууршлын бүсэд Орхон аймгийн иргэд газар авах нөхцлийг хангах

3.2. Дэд бүтэцийн хөгжлийн бодлого

Стратегийн зорилт 3.2.1 Инженерийн шугам сүлжээний хүчин чадал, хүртээмжийг нэмэгдүүлэн эрчим хүчний найдвартай ажиллагааг хангана.

3.2.1.1 Аймгийн эрчим хүчний шугам сүлжээ, тоног төхөөрөмжид техникийн аудит, дулааны системийн горимын тооцоог мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх

3.2.1.2 Ашиглалтын шаардлага хангахгүй болсон инженерийн шугам сүлжээг шинэчлэх өргөтгөл хийх

3.2.1.3 Хотын цэвэрлэх байгууламжийн өргөтгөлийг хийх

3.2.1.4 Эрчим хүчний зүй бус алдагдыг бууруулах

3.2.1.5 Гэр хорооллын цахилгааны шугам, дэд станцуудыг байгуулах

3.2.1.6 Суурьшлын шинэ бүсэд эрчим хүчний шугам сүлжээ, дэд станц, өргөх насос станцуудыг байгуулах

3.2.1.7 Хөрөнгө оруулалтын төслүүдийг хэрэгжүүлэх

Стратегийн зорилт 3.2.2 Эрчим хүчний менежментийг боловсронгуй болгоно.

3.2.2.1 Эрчим хүчийг дамжуулах, түгээх, борлуулах байгууллагуудын бүтцийг оновчтой болгож, орон нутгийн өмчид тулгуурлан ажиллуулах

3.2.2.2 Ашигт ажиллагааны түвшинг дээшлүүлэх

Стратегийн зорилт 3.2.3 Байгаль орчинд хөнөөл багатай эрчим хүчний шинэ техник, технологи нэвтрүүлэх, хөгжүүлнэ.

3.2.3.1 Хөдөөгийн малчин болон гэр хорооллын айл өрхийг сэргээгдэх эрчим хүчний эх үүсвэрээр бүрэн хангах ажлыг үргэлжлүүлэн хэрэгжүүлэх

3.2.3.2 Нарны илчээр ус, агаар халаах технологи, тоног төхөөрөмжийг өргөн ашиглах, энэ чиглэлийн аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагааг дэмжих

Стратегийн зорилт 3.2.4 Мэдээлэл, харилцааны технологийн ололтыг нийгэм эдийн засгийн бүх салбарт өргөн нэвтрүүлнэ.

3.2.4.1 “Цахим Эрдэнэт” хөтөлбөрийг бүрэн хэрэгжүүлэх, шилэн кабелийн сүлжээний боломж хэрэглээг нэмэгдүүлж, сүлжээний аюулгүй байдлыг хангах, шинэ технологийг нэвтрүүлэх

3.2.4.2 Холбооны суурь сүлжээг өргөтгөн хөгжүүлэх, захын хороолол, шинэ суурьшлын бүсэд холбооны дэд бүтцийг байгуулах

3.2.4.3 Орхон аймгийн интернетийн гарцыг өргөтгөн, нийт аж ахуйн нэгж, айл өрхөд хүртээмжтэй болгох

3.2.4.4 Жаргалант сумыг улсын шилэн кабелийн холбооны суурь сүлжээнд холбох

3.2.4.5 Бүсчлэлийн нэгдсэн (ZIP) кодыг үйл ажиллагаандаа нэвтрүүлэх, хэрэглээг өргөжүүлэх

3.2.4.6 Мэдээллийн технологийн аутсорсинг, программ хангамж, интернет, мультимедиа болон вебэд суурилсан бүтээгдэхүүн, үйлчилгээнүүдийг хөгжүүлэх

Стратегийн зорилт 3.2.5 Тээврийн дэд бүтцийг хөгжүүлнэ.

3.2.5.1 Аймгийн асфальтан замын сүлжээг өргөтгөж, шинэ суурьшлын бүсэд авто замын сүлжээг байгуулах

3.2.5.2 Хот доторх ачаа болон нийтийн тээврийн үйлчилгээний шаардлагад нийцсэн замын байгууламжуудыг байгуулах

3.2.5.3 Авто вокзалыг стандартын шаардлагад нийцүүлэн барьж байгуулан ашиглалтанд оруулах

3.2.5.4 Эрдэнэт хотоор дайран өнгөрөх хот хоорондын авто замыг хотын төвөөс тойруулан тавих барьж байгуулах

3.2.5.5 Төмөр замын зорчигчийн төв вокзал байгуулах

Стратегийн зорилт 3.2.6 Авто тээврийн салбарт иргэдийн аюулгүй байдлыг хангасан байгаль орчинд хор хөнөөл багатай, эдийн засгийн үр ашиг бүхий орчин үеийн тээврээр үйлчилнэ.

3.2.6.1 “Орхон автобус”, “Орхон такси” төслүүдийг хэрэгжүүлэх

3.2.6.2 Экологийн тэнцвэрт байдалд хор хөнөөл багатай, иргэдийн ая тухтай байдлыг хангасан тээврээр үйлчлэх

3.2.6.3 Авто ачаа тээврийн үйлчилгээг нэгдсэн зохион байгуулалтанд оруулж үр ашгийг дээшлүүлэх

3.2.6.4 Цахилгаан тээвэр хөгжүүлэх асуудлыг судлаж шийдвэрлэх

Стратегийн зорилт 3.2.7 Агаарын тээврийн үйлчилгээг хөгжүүлнэ.

3.2.7.1 Нисэх буудал, нислэгийн зурвасыг ашиглалтанд оруулах

3.2.7.2 Дотоод гадаадын нислэгийн үйлчилгээг бий болгох

Стратегийн зорилт 3.2.8 Тээврийн салбарт ажиллагсдыг мэргэшүүлэх, аж ахуйн нэгжийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

3.2.8.1 Тээврийн салбарын мэргэжлийн боловсон хүчин, ажиллагсдыг шинээр гарч байгаа дэвшилтэт техник технологийн шинэчилсэн агуулгаар мэргэшүүлэх

3.2.8.2 Тээврийн салбарт үйл ажиллагаа явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдийг гадны төсөл хөтөлбөрт хамруулах замаар эдийн засаг техник технологийн чадавхийг сайжруулах

Стратегийн зорилт 3.2.9 Авто сервисийг стандартад нийцүүлэн хөгжүүлнэ.

3.2.9.1 Авто тээврийн хэрэгсэлийн оношлогооны байгууллагыг зориулалтын байраар хангаж тоног төхөөрөмжийг нэмэгдүүлэх

3.2.9.2 Авто тээврийн хэрэгсэлийн бүртгэл, тооллого, байршлын мэдээллийн санг төвлөрүүлж цахимжуулах

Стратегийн зорилт 3.2.10 Хот, аймаг орон нутгийн авто тээврийн үйлчилгээний хүрээ сүлжээг өргөжүүлнэ.

3.2.10.1 Эрдэнэтээс Улаанбаатар, Булган, Мөрөн, Цэцэрлэг, Алтанбулаг, Замын-Үүдийн чиглэлд том оврын автобусны тогтмол үйлчилгээг бий болгох

3.2.10.2 Бүсийн хэмжээнд шуудан тээвэрлэлтийг өргөжүүлэх

3.3. Хот байгуулалтын хөгжлийн бодлого

Стратеги зорилт 3.3.1 Хангайн бүсийн тулгуур төв Эрдэнэт хотыг хөгжлийн ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хөгжүүлнэ.

3.3.1.1 Хангайн бүсийн Ерөнхий төлөвлөгөөний дагуу хэсэгчилсэн болон тодотгосон ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж хэрэгжүүлэх

3.3.1.2 Хот байгуулалтын кадастр, бүртгэлийн нэгдсэн сан бий болгох

3.3.1.3 Эрдэнэт хотод шинээр сууршлын бүс бий болгон хэсэгчилсэн болон тодотгосон ерөнхий төлөвлөгөөг боловсруулж хэрэгжүүлэх

3.3.1.4 Гэр хорооллыг инженерийн шугам сүлжээ болон бусад дэд бүтцээр хангаж хот байгуулалтад нийцсэн амины орон сууцны хороолол бий болгох

3.3.1.5 Хот тохижилтыг орчин үеийн хөгжлийн түвшинд хөгжүүлж иргэдийн ая тухтай ажиллаж амьдрах нөхцлийг хангах

3.3.1.6 Нийгмийн хэрэглээ орон нутгийн хөгжилд шаардлагатай барилга байгууламжуудыг барьж байгуулах

3.3.1.7 Барилга байгууламжийг паспортжуулан чанарыг дээшлүүлж ашиглалтыг сайжруулах

Стратегийн зорилт 3.3.2 Хүн амын өсөлт, хэрэгцээтэй уялдуулан аймгийн орон сууцны хангамжийн түвшинг дээшлүүлнэ.

3.3.2.1 100000 айл орон сууц хөтөлбөрийн хүрээнд орон сууцны шинэ хорооллуудыг барих

3.3.2.2 Орон сууцны хороолол барих гадаад дотоодын хөрөнгө оруулалтын эх үүсвэрийг татах бодлого явуулж хотын ерөнхий төлөвлөгөөтэй уялдсан орон сууц барих талаар гарч буй санал, санаачлагыг дэмжих

3.3.2.3 Орон сууц сан бүрдүүлж залуу гэр бүл болон бага дунд орлоготой айл өрхийг орон сууцаар хангах

ДӨРӨВ. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ БОДЛОГО

Орхон аймгийн хөгжлийн 6 дахь тэргүүлэх чиглэлийг хэрэгжүүлнэ. Нөхцөл байдалтай уялдуулан орчны бохирдолтыг бууруулах, байгалийн нөөц баялгийг зүй зохистой нөхөн сэргээлттэй нь ашиглах, экологийн боловсрол, хүмүүжил олгох чиглэлээр дараахь зорилтуудыг дэвшүүлж байна.

Үе шат (2009-2021 он):

Стратегийн зорилт 4.1. Байгаль орчны бохирдол, доройтлыг бууруулна

Стратегийн дэд зорилт 4.1.1 Агаар бохирдуулагч эх үүсвэрүүдээс хаягдах бохирдолтын хэмжээг технологийн өөрчлөлт, зохион байгуулалт хийх замаар бууруулна.

4.1.1.1 Агаар бохирдуулагч суурин эх үүсвэрүүдээс хаягдах хорт хий, хатуу хог хаягдалыг шинэ дэвшилтэт, техник технологийг үйлдвэрлэлд нэвтрүүлсэнээр 30 хүртэл хувиар бууруулах

4.1.1.2 Бүрэн шаталттай түлшний үйлдвэрлэл байгуулах, шингэрүүлсэн шатдаг хийн хэрэглээг нэмэгдүүлсэнээр гэр хорооллын айл өрхийн түлшний бүтцэд өөрчлөлт хийх

4.1.1.3 Гэр хорооллын айл өрхийг барилгажуулах, инженерийн шугам сүлжээнд холбосноор агаарт хаягдах хаягдал, утааг бууруулах

4.1.1.4 Хотын ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх, гэр хорооллын айл өрхийн хашаанд мод бут тарих замаар "Ногоон хот -Эрдэнэт" - ийг бий болгох

4.1.1.5 Нийтийн тээврийн үйлчилгээнд хийн болон цахилгаан тээврийн хэрэгслийг нэвтрүүлэх

4.1.1.6 “Цагаан тоос” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх ажлыг эрчимжүүлж, цагаан тоосноос үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулах

Стратегийн дэд зорилт 4.1.2. Хог хаягдлаас үүсэх хөрсний бохирдолтыг багасгаж эрүүл аюулгүй орчинг бий болгоно.

4.1.2.1 Хот суурин газрын хатуу хог хаягдлыг цуглуулах, ялгах, тээвэрлэх, эргүүлэн ашиглах, байгальд халгүй технологиор дахин боловсруулах үйлдвэр байгуулах замаар хог хаягдлын менежментийн цогц бодлогыг хэрэгжүүлэх

4.1.2.2 Гэр хорооллын айл өрхөөс хаягдаж байгаа үнс, малын гаралтай хог хаягдлыг дахин ашиглах замаар барилгын материал үйлдвэрлэх төсөл, хөтөлбөр боловсруулан хэрэгжүүлэх

4.1.2.3 Худалдаа үйлчилгээнд удаан задардаг органик бодисоор хийсэн баглаа боодлоос татгалзаж, цаас даавуу баглаа боодлын хэрэглээнд бүрэн шилжих

4.1.2.4 Химийн болон аюултай хог хаягдлын тусгай зориулалтын цэгийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу байгуулж, байгаль орчин, хүн мал, амьтны эрүүл мэндэд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах

Стратегийн дэд зорилт 4.1.3. Гадаргын усны бохирдолтоос хамгаалж, зохистой хэрэглээг нэмэгдүүлнэ.

4.1.3.1 Иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хаягдал бохир усыг инженерийн төвлөрсөн шугам сүлжээнд иж бүрэн холбох

4.1.3.2 Голын гольдрол, гуу жалга, үерийн далангийн бүрэн бүтэн, цэвэр байдлыг хадгалж, далангийн инженерийн барилга байгууламжийг нэмэгдүүлсэнээр гадаргын усны бохирдолтыг бууруулах

4.1.3.3 Бороо цасны усыг хуримтлуулах сан байгуулснаар хөдөө аж ахуйн болон үйлдвэрлэлийн хэрэглээний усны нөөцийг нэмэгдүүлэх

4.1.3.4 Булаг шандын эхийг хамгаалалтанд авах, иргэд ААН, байгууллагуудад гэрээгээр эзэмшүүлэх замаар усны эх үүсвэрийн хамгаалалтыг сайжруулж ашиглалтыг нэмэгдүүлэх

Стратегийн дэд зорилт 4.1.4. Уул уурхайн үйлдвэрлэлийн явцад эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээж, нийтийн эдэлбэр газарт шилжүүлнэ.

4.1.4.1 Хот байгуулалт, замын барилга байгууламжинд ашиглагдаж эзэнгүй орхигдон эвдэрсэн газрыг нөхөн сэргээж, нийтийн эдэлбэр газарт шилжүүлэх.

4.1.4.2 Ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшиж уул уурхайн үйлдвэрлэл явуулж байгаа аж ахуйн нэгжийн техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлтийн ажлыг эрчимжүүлж хариуцлагыг өндөржүүлэх

4.1.4.3 Уул уурхайн үйлдвэрлэлээс байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулж, байгальд ээлтэй техник технологийг нэвтрүүлэх ажлыг эрчимжүүлэх

Стратегийн зорилт 4.2 Байгалийн нөөц баягийн зүй зохистой ашиглалт, нөхөн сэргээлтийн ажлыг эрчимжүүлнэ

Стратегийн дэд зорилт 4.2.1 Ойн нөөцийг хамгаалах, нөхөн сэргээх ажлыг технологийн дагуу гүйцэтгэнэ.

4.2.1.1 Аймгийн нийт ойн сангийн 70 хүртэлх хувийг иргэдийн нөхөрлөл, аж ахуйн нэгж, байгууллагуудад гэрээгээр эзэмшүүлж, хамгаалалтыг сайжруулах

4.2.1.2 Ойг нөхөн сэргээх, ногоон байгууламжийг нэмэгдүүлэх зориулалтаар нэгдсэн мод үржүүлгийн газрыг байгуулж, тарьц суулгацын тоо хэмжээ, төрлийг нэмэгдүүлэх

4.2.1.3 Баян Өндөр уулын ойн сангийн хамгаалалтыг сайжруулж, 100 га газрыг иж бүрэн нөхөн сэргээж, ойжуулах

4.2.1.4 Авто зам, тариалангийн талбайн хамгаалалтын ойн зурвасыг байгуулснаар хөрсний эвдрэлийг багасгах

4.2.1.5 Эрдэнэт хотын ногоон бүсийн ойн хилийн заагийг холбогдох хууль тогтоомжийн дагуу Булган аймагтай хамтран тогтоож, нөхөн сэргээлтийн ажлыг эрчимжүүлэх

4.2.1.6 Ойг нөхөн сэргээх, ойжуулах ажлын технологи, чанарт өөрчлөлт хийж, урамшуулал /эдийн засаг/ -ын дэвшилтэт арга хэлбэрт шилжих.

Стратегийн дэд зорилт 4.2.2 Усны зохистой хэрэглээг бий болгож, алдагдалыг багасгана.

4.2.2.1 Гэр хорооллын иргэдийн ахуйн хэрэглээний усыг төвлөрсөн шугамаар хангах асуудлыг иж бүрэн шийдвэрлэх

4.2.2.2 Усны эрэл хайгуулын ажлыг эрчимжүүлж, Эрдэнэт хотын ахуйн хэрэглээний усыг ойрын эх үүсвэрээр хангах

4.2.2.3 Хүн амын ундны усыг зөөлрүүлэх, цэнгэгжүүлэх, техник технологийг нэвтрүүлснээр эрүүл ахуйн шаардлагад нийцсэн усаар хангах

Стратегийн дэд зорилт 4.2.3 Амьтан, ургамлыг хамгаалж, тэдгээрийг байгалийн жамаар нөхөн сэргээх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

4.2.3.1 Аймгийн биологийн төрөл зүйлийн судалгаа явуулж, хамгаалах хөтөлбөр боловсруулж хэрэгжүүлэх

4.2.3.2 Ан амьтны хүрээлэнг олон улсын төсөл хөтөлбөрийн дэмжлэгтэйгээр байгуулах

Стратегийн зорилт 4.3 Байгаль орчныг хамгаалахад бүх нийтийн оролцоог нэмэгдүүлж, орон нутгийн байгууллагуудын бүтцийг боловсронгуй болгоно.

Стратегийн дэд зорилт 4.3.1. Иргэн бүрт экологийн боловсрол хүмүүжил олгож, байгаль орчныг хамгаалахад тэдний оролцоог нэмэгдүүлнэ.

4.3.1.1 Байгаль орчны мэдээллийн төвийг байгуулж, улсын нэгдсэн сүлжээнд хамруулах

4.3.1.2 Байгаль орчны иргэний болон төрийн бус байгууллагуудтай хамтын ажиллагааг бэхжүүлж, байгаль хамгаалахад тэдний оролцоог нэмэгдүүлэх

4.3.1.3 Орон нутгийн онцлогт тохирсон байгаль орчны байгууллагуудын бүтцийг бий болгох

4.3.1.4 Бүх нийтийн экологийн боловсрол, хүмүүжил олгож, байгаль хамгаалж ирсэн ардын өв уламжлалыг өсвөр насныханд өвлүүлэх

ТАВ. НУТГИЙН УДИРДЛАГА, ИРГЭНИЙ НИЙГМИЙН ОРОЛЦООГ ХАНГАХ БОДЛОГО

Нутгийн өөрөө удирдах болон захиргааны байгууллагын чадавхийг бэхжүүлэн төрийн үйлчилгээний өндөр соёлтой загвар аймаг болж, хүний ажиллаж амьдрах нөхцөл орчноороо улсдаа тэргүүлэх бодлого баримтална.

Үе шат (2009-2021 он):

Стратегийн зорилт 5.1 Нутгийн хурал, захиргааны байгууллагын шийдвэр гаргах үйл явцын ил тод байдал, түүнд иргэд оролцох боломжийг хангана.

5.1.1 Төрийн зарим чиг үүргийг хувийн хэвшил болон төрийн бус байгууллагаар гүйцэтгүүлэх чиглэл баримтлах

5.1.2 Нутгийн өөрөө удирдах ёсны болон захиргааны байгууллагын удирдлагад иргэний нийгмийн оролцоог хангах үүднээс төрийн байгууллагад хяналт тавих нөлөө үзүүлэх, дэмжлэг авах, ажил гүйцэтгэх зэрэг төр-иргэний нийгмийн бүх талын түншлэлийг хөгжүүлэх

5.1.3 Нутгийн хурал захиргааны байгууллагын шийдвэр гаргахын өмнө иргэдийн санал хүсэлтийг авч тусгах бодлого барьж ажиллах

5.1.4 “Орон нутгийн хөгжилд иргэд, иргэд, иргэний нийгмийн байгууллагуудын оролцоо” хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх

Стратегийн зорилт 5.2 Төрийн үйлчилгээг хэрэглэгчдийн эрэлт хэрэгцээ, шаардлагад нийцүүлэн хүргэх ажлыг үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

5.2.1 Багийг төрийн үйлчилгээг иргэдэд хүргэдэг төрийн захиргааны хамгийн анхан шатны нэгжийн хувьд бэхжүүлэх

5.2.2 Төрийн бүртгэлийг цахим хэлбэрт бүрэн шилжүүлж иргэний баримт бичгийг цахимжуулах

5.2.3 Төрийн албаны төлөвлөлтийг сайжруулж, гүйцэтгэлд үндэслэсэн удирдах чадавхийг бэхжүүлэх

5.2.4 Дотоод шийдвэр нь ил тод ажлын гүйцэтгэлд чиглэсэн суралцагч байгууллагыг хөгжүүлэх

5.2.5 Төрийн үйлчилгээний чанар хүртээмжийн талаарх нийгмийн аудитыг нэвтрүүлэх

5.2.6 Төрийн байгууллагуудын үйлчилгээний стандартыг бий болгож хэвшүүлэх

5.2.7 Байгууллага, иргэдээс гаргасан санал хүсэлт, өргөдөл гомдлын шийдвэрлэлтийн байдлыг хянах цахим нээлттэй системтэй болох

5.2.8 Улс орны эдийн засагт эзлэх байр суурь, эдийн засгийн чадавхи, хөгжлийн хандлагыг харгалзан Эрдэнэт хотыг бие даасан статустай хот болгох асуудлын талаар тууштай бодлоготой ажиллах

5.2.9 Төрийн захиргааны байгууллагуудын үйл ажиллагаанд хийгдэх хяналт-шинжилгээ үнэлгээний чадавхи, үр нөлөөг дээшлүүлэх

Стратегийн зорилт 5.3 Иргэдийн амьдрах тайван орчин нөхцөлийг хангаж, түүнд олон нийтийн оролцоог нэмэгдүүлнэ.

5.3.1 Аймгийн хэмжээнд хууль тогтоомж, төр засгийн болон хурал, захиргааны бодлого шийдвэрийг иргэдэд шуурхай хүргэх, сурталчлах, хэрэгжүүлэх ажлыг зохион байгуулах

5.3.2 Иргэдийн амгалан тайван, аюулгүй ажиллаж амьдрах нөхцөл бүрдүүлэхэд байгууллага, иргэдийн хүч анхаарлыг төвлөрүүлж тэдний оролцоо дэмжлэгтэйгээр гэмт хэрэг зөрчлийг бууруулах

5.3.3 Хууль хяналтын байгууллагуудын ажиллах нөхцөл боломжийг сайжруулах, орчин үеийн ажлын арга хэлбэрийг нэвтрүүлэх

5.3.4 Орон нутгийн хамгаалалтад тулгуурласан батлан хамгаалах бодлого баримтлан аймгийн байгууллага, аж ахуйн нэгж, хүн амыг болзошгүй гамшиг ослоос сэргийлэх, хамгаалах чадамжийг дээшлүүлэх

Стратегийн зорилт 5.4 Аймгийн гадаад харилцааг өргөжүүлэн хөгжүүлнэ.

5.4.1 Хөрш хоёр орны уламжлалт харилцаат хотууд болон бусад улс орны хотуудтай харилцан ашигтай гадаад харилцааг идэвхижүүлж, бүс нутаг, олон улсын байгууллагуудын үйл ажиллагаанд идэвхтэй оролцох

5.4.2 Аймагт хэрэгжиж байгаа олон улсын төсөл хөтөлбөрүүдийн уялдаа холбоо үр дүнг сайжруулах

ЗУРГАА. ХҮРЭХ ГОЛ ҮР ДҮН, ХЭРЭГЖИЛТИЙГ ХАНГАХ МЕХАНИЗМ

6.1. Цогц бодлогыг хэрэгжүүлснээр хүрэх гол үр дүн

Аймгийн хөгжлийн цогц бодлогыг хэрэгжүүлснээр дараахь томоохон үр дүнд хүрнэ:

I үе шат (2009-2015 он)-ны эцэст бизнесийн үйл ажиллагаа идэвхжиж, эдийн засгийн өндөр өсөлтийг хангах тааламжтай нөхцөл бүрдэхийн зэрэгцээ экспортын үйлдвэрлэл, үйлчилгээ өргөжиж, аймгийн эдийн засгийн бүтцэд аж үйлдвэрийн эзлэх байр суурь дээшилж, үйлдвэрлэл технологийн парк байгуулагдан, **ДНБ-ний жилийн дундаж өсөлт 10.0 хувиас доошгүйд** хүргэнэ. ДНБ-ний 94.0 хувийг аж үйлдвэр барилгын салбарт, 1.0 хувийг ХАА-н салбарт, 5.0 хувийг үйлчилгээний салбарт тус тус үйлдвэрлэнэ. Мөн аж үйлдвэрийн салбарын ДНБ-ний 18,0 хувийг боловсруулах салбарт үйлдвэрлэж, экспортын баримжаатай боловсруулах үйлдвэрлэл бий болно. Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан хөгжүүлж, малын үүлдэрлэг чанарыг сайжруулан ХАА-н салбарын үйлдвэрлэл энэ үе шатанд жилд дунджаар 10.0 хувиар өснө. Мөн аймгийн хэмжээнд ядуурал, ажилгүйдлийг бууруулж, ЕБС-ийг 12 жилийн сургалтын тогтолцоонд бүрэн

шилжүүлж, 5 хүртэлх насны хүүхдийн болон нялхсын эндэгдлийн түвшинг бууруулна.

II үе шат (2016-2021 он)-ны эцэст эдийн засгийн бүтэц ихээхэн сайжирч, дэвшилтэт техник, технологи, менежмент бүхий үйлдвэрлэл, үйлчилгээ өсөн мэдлэгт суурилсан эдийн засгийн үндэс суурь тавигдах ба өмнөх шатанд байгуулагдсан уул уурхайн болон боловсруулах салбарын үйлдвэрүүдийн үйл ажиллагаа жигдрэнэ. Эдийн засаг энэ үе шатанд **жилд дунджаар 20.0 хувиас** доошгүй өсч, аймгийн ДНБ-ий 93 хувийг аж үйлдвэр барилгын салбарт, 5.3 хувийг орчин үеийн үйлчилгээний салбарт тус тус үйлдвэрлэнэ.

Цогц бодлогыг хэрэгжүүлснээр Орхон аймаг хоцрогдлыг харьцангуй богино хугацаанд даван туулж, аймгийн хүн ам ая тухтай ажиллаж, амьдрах таатай орчин бүрдэх болно.

6.2. Цогц бодлогын хэрэгжилтийг хангах механизм

Орхон аймгийн хөгжлийн цогц бодлогыг аймгийн Засаг даргын үйл ажиллагааны хөтөлбөр, Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрүүд болон энэ баримт бичгийн хүрээнд боловсруулах дэд хөтөлбөр, мастер төлөвлөгөө, төслүүдэд тусган хэрэгжүүлнэ. Аймгийн цогц бодлогод тулгуурлан сум бүр хөгжлийн мастер төлөвлөгөө боловсруулан хэрэгжүүлнэ. Аймгийн цогц бодлогыг хэрэгжүүлэхдээ гадаад түншүүдтэй тогтоосон хамтын ажиллагаагаа өргөн ашиглана.

Орхон аймгийн хөгжлийн цогц бодлогын жил бүрийн хэрэгжилтийг Засаг дарга дараа жилийн эхний улиралд багтаан Аймгийн Иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хуралд тайлагнана.

Орхон аймгийн хөгжлийн цогц бодлогод тусгагдсан зорилтуудыг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны явцад цогц бодлогод тусгагдсан хүрэх түвшингийн үзүүлэлтүүдийг ашиглан хяналт, шинжилгээ, үнэлгээ хийж, ахиц дэвшил, үйл ажиллагааны үр дагаврыг үнэлж дүгнэх ажлыг дараахь байдлаар зохион байгуулна. Үүнд:

Бодлогын баримт бичигт тусгагдсан зорилтын хэрэгжилтийн явцад хяналт шинжилгээ хийх, үр дүнг үнэлж дүгнэх үе шатууд:

I үе шат: Бодлогын зорилтын эхний шатны үнэлгээ хийх (Хугацаа: 2011 оны 6 дугаар сар);

II үе шат: Бодлогын зорилтын дунд шатны үнэлгээ хийх (Хугацаа: 2015 оны 6 дугаар сар);

III үе шат: Бодлогын зорилтын эцсийн шатны үнэлгээ хийх (Хугацаа: 2020 оны 6 дугаар сар).

Хяналт, шинжилгээ, үнэлгээг аймгийн захиргааны байгууллага холбогдох мэргэжлийн болон судалгааны, түүнчлэн төрийн бус байгууллагуудын оролцоотойгоор хийх бөгөөд зохих зардлыг төсөвт тусган санхүүжүүлнэ.

_____о О о_____